

גמרא סדורה

מסכת עירובין

פרק ח' - "כיצד משתתפין"

לימוד פרק זה מוקדש לע"נ:
הרב דן שמואל מרצבך זצ"ל
י"ד חשוון התשע"ב

לימד את כולנו בדוגמא האישית שלו מהו "מסירות נפש"
מסירות נפש ללמד תורה לכל אחד ואחד מישראל
מסירות נפש לקדושת ארץ ישראל
מסירות נפש לכל אחד ואחד מישראל

מהדורה המעניקה חווית הצלחה
ומאהיבה את הגמרא על לומדיה

"אם היו בני אדם מרגישים במתיקות התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם"
(אור החיים הקדוש)

יצא לאור על ידי
עמותת "וכל בניך לימודי ה"
ח' חשוון תשפ"א

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמיין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ד. הר חברון 9040700

©

כל הזכויות על הטקסט, ניקוד ופיסוק,

החלוקה לסוגיות ופסקאות,

שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודיך" ולדניאל ברק ווינט.

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

מסכת עירובין פרק ח' - "כיצד משתתפין"

1. פב, א

רש"י

מתני'

כיצד משתתפין כו' וכל מי שמקבל מבעוד יום. לסמוך על עירוב זה ולילך מותר:

גמ'

אין מערבין. לא התירו חכמים לצאת חוץ לתחום ע"י עירוב אלא לדבר מצוה:

משנה

כיצד משתתפין בתחומין?

מניח את הקבית, ואומר: הרי זה לכל בני עירי,

לכל מי שילך לבית האבל,

או לבית המשטה.

וכל שקיבל עליו: מבעוד יום - מותר,

משתחשך - אסור,

שאין מערבין משתחשך.

גמרא

אמר רב יוסף:

אין מערבין אלא לדבר מצוה.

מאי קא משמע לן?

תנינא:

"לכל מי שילך לבית האבל, או לבית המשטה!"

מהו דתימא: אורחא דמלתא קתני,

קא משמע לן.

רש"י

הודיעוהו מבעוד יום ולא
 הודיעוהו קתני. הודיעוהו אע"פ
 שלא נתרצה מבעוד יום ונתרצה
 משחשיכה אמרינן הוברר
 שקודם זמן קניית עירוב דעתו
 לכך היה לא הודיעוהו עד
 שחשיכה מאי ברירה איכא הא
 לא הוה ידע דאיכא עירוב
 דנימא דעתיה עליה הואי:

2. כב, א

"וְכָל שְׂקִיבָל עָלָיו: מִבְּעוֹד יוֹם -] מוֹתָר,
 מִשְׁתַּחֲשָׁךְ - אָסוּר.

שְׂאִין מְעָרְבִין מִשְׁתַּחֲשָׁךְ"].

שְׂמַעְתָּ מִיָּנָה: אֵין בְּרִירָה.

דְּאֵי יֵשׁ בְּרִירָה - תִּיגְלִי מִלְּתָא לְמַפְרַע דְּמִבְּעוֹד יוֹם, הָוָה נִיחָא לֵיהּ!

אָמַר רַב אֲשִׁי:

"הוֹדִיעוּהוּ" וְ"לֹא הוֹדִיעוּהוּ" קַתְנִי.

3. כב, א-ב

רפ"י

יוצא בעירוב אמנו. עירבה אמנו לעצמה ולא זיכתה לו בעירוב מוליכתו עמה דכגופה דמי דמסתמא דעתה עליה דלא סגי ליה בלאו אמנו:

ותנן נמי גבי סוכה. כלומר וכי תימא בן שש צריך לאמו קרי ליה הא ליכא למימר דתנן נמי גבי סוכה כי האי גוונא ופרשינן התם הי קטן צריך לאמו:

חייב בסוכה. מחנכינן ליה מדרבנן:

ואינו קורא אימא. כיון דלא קרי ההיא שעתא לאו צריך הוא: **ופרכינן אימא סלקא דעתך גדול נמי קרי.** כלומר לא משוית ליה אין צריך לאמו עד שהיא ניעור משנתו ולא יקרא אימא הא אי קרא אימא צריך לאמו משוית ליה הא אפילו גדול דרכו בכך:

אלא כל שניעור משנתו ואינו קורא אימא אימא. דלא צוח עד דאתיא לקמיה הוי אינו צריך לאמו:

וכמה. בר כמה שני הוי: **כבר ארבע כבר חמש.** קרי ליה אין צריך לאמו כל חד לפום חורפיה אלמא מכי הוי בר חמש בעי לזכייה וטפי מבר ד' לא קרי ליה צריך לאמו דליפוק:

אמר רב יהושע. ודאי כדאמרת בן ה' אינו יוצא עד שיערבו עליו ורב אסי נמי בשעירבה אמנו עליו קאמר וקמ"ל דאם עירב עליו אביו לרוח אחרת בתר אמנו שדינן ליה: **מיתבינו כו' עד בן שש.** הא ליכא למימר בשערב עליו זה לכאן וזה לכאן דהא עד קתני דמשמע בן שנה ובן שתים ושלש עד בן שש יוצא בעירוב אמנו וכי היכי דבן שנה ובן שתים בלא זיכוי עירוב קאמר בן ד' ובן ה' נמי בלא עירבו עליו קאמר וכי נמי אמרינן עד ולא עד בכלל הויא תיובתא דרב יהושע דתריץ דבן ה' צריך לזכות לו תיובתא: **לימא תהוי תיובתיה דרב אסי.** דעד ולא עד בכלל משמע ואיהו אמר אפילו בן שש:

לימא תהוי תיובתיה דר' ינאי ודריש לקיש. דמפרשי גבי סוכה בר ארבע ובר חמשא קרי ליה אין צריך לאמו והכא תני יוצא בעירוב אמנו ותניא לעיל דקטן שאינו צריך לאמו אינו יוצא בעירובה: **הא דאיתיה לאבוה במתא.** והתינוק נכנס ויוצא עמו לא קרי ליה צריך לאמו מבן ד' ולמעלה וברייתא בדליתיה לאבוה במתא ורב יהושע נמי לא מצי לשנויי הכי דהא כי אותביניה לרב אסי לעיל אם איתא דאית ליה לרב יהושע הא סברא הכי הוה משני ליה לרב אסי בדליתיה לאבוה במתא ונימא בדלא עירב שרי ואשמעינן רבותא:

אמר רב אסי:

קטן בן שש - יוצא בעירוב אמנו.

מיתבי:

"קטן שצריך לאמו - יוצא בעירוב אמנו,

ושאין צריך לאמו - אין יוצא בעירוב אמנו".

ותנן נמי גבי סוכה כי האי גוונא:

"קטן שאין צריך לאמו - חייב בסוכה" (סוכה כח).

והוינן בה: ואיהו קטן שאין צריך לאמו?

אמרי דבי רבי ינאי:

כל שנפנה ואין אמנו מקנחתו.

רבי שמעון בן לקיש אמר:

כל שניעור ואינו קורא אימא.

'אימא' סלקא דעתך?! גדולים, נמי קרו!

אלא אימא: כל שניעור משנתו ואינו קורא אימא, אימא.

וכמה?

כבר ארבע, כבר חמש!

פב,ב אמר רב יהושע בריה דרב אידי:

כי קאמר רב אסי כגון שעירב עליו אביו לצפון, ואמו לדרום, אפילו בר שש נמי בצוותא דאמיה ניחא ליה.

מיתבי:

"קטן שצריך לאמו - יוצא בעירוב אמנו,

עד בן שש".

לימא תיהוי תיובתא דרב יהושע בר אידי!

תיובתא.

לימא תיהוי תיובתיה דרב אסי!

אמר לך רב אסי:

"עד" - ועד בכלל.

לימא תיהוי תיובתיה דרבי ינאי וריש לקיש?

לא קשיא:

הא - דאיתיה אבוהי במתא.

הא - דלא איתיה אבוהי במתא.

4. כב, ב

כ"י

על ידן. בשבילן :
ועירב רבן עליהן. לרוח אחרת :
אשה מאי שנא. מעבד עברי ובנו
ובתו הגדולים :
הא סתמא. דאישתיקה ולרוח
אחרת נמי לא עירבה :

תנו רבנן:

"מְעַרְב אָדָם: עַל יְדֵי בְנוֹ וּבְתוֹ הַקְטָנִים,
עַל יְדֵי עֲבָדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַנְּעָנִים,
בֵּין לְדַעְתָּן בֵּין שְׁלָא לְדַעְתָּן.
אָבֵל אֵינוֹ מְעַרְב: לֹא עַל יְדֵי עֲבָדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעֲבָרִים,
וְלֹא עַל יְדֵי בְנוֹ וּבְתוֹ הַגְּדוֹלִים,
וְלֹא עַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ,
אֶלֶּא מְדַעְתָּם."

תניא אידך:

"לֹא יַעֲרַב אָדָם: עַל יְדֵי בְנוֹ וּבְתוֹ הַגְּדוֹלִים,
וְעַל יְדֵי עֲבָדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעֲבָרִים,
וְלֹא עַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ,
אֶלֶּא מְדַעְתָּן.
אָבֵל מְעַרְב הוּא: עַל יְדֵי עֲבָדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַנְּעָנִים,
וְעַל יְדֵי בְנוֹ וּבְתוֹ הַקְטָנִים,
בֵּין לְדַעְתָּן וּבֵין שְׁלָא לְדַעְתָּן,
מִפְּנֵי שְׂיָדוֹן בְּיָדוֹ.
וְכוֹלֵן שְׁעִירָבוֹ, וְעִירַב עֲלֵיהֶם רַבֵּן - יוֹצֵאִין שֶׁל רַבֵּן,
חוּץ מִן הָאִשָּׁה,
מִפְּנֵי שְׂיָכוּלָה לְמַחֹת."

"אשה" מאי שנא?

אמר רבה:

אשה וכל דדמי לה.

אמר מר:

"חוץ מן האשה, מפני שיכולה למחות."

טעמא דמחי,

הא סתמא - נפקא בדבעלה.

הא קתני רישא: "אלא מדעתם",

מאי לאו, דאמרי: אין!

לא,

מאי "אלא מדעתם" דאישתיקו.

לאפוקי היכא דאמרי: לא.

הא: "וכולן שעירבו ועירב עליהן רבן יוצאין בשל רבן", וסתמא הוא,

וקתני: "חוץ מן האשה" דלא נפקי!

אמר רבא:

כיון שעירבו, אין לה מיחוי גדול מזה.

5. פב, ב

רס"י

מתני'

מתכוונין להקל. ר' מאיר סבר בשבת אכיל איניש טפי משום דבסיס תבשילה ואמרי אינשי רווחא לבסימא שכיח ור' יהודה סבר כיון דבשבת סועד שלש סעודות אינו אוכל הרבה בכל סעודה:

ככר הלקוח מן הנחתום בפונדיון כשנמכרים ארבע סאין בסלע. השתא ס"ד חצי קב הוי שתי סעודות כיצד ו' מעות לדינר מעה שתי פונדיון נמצא דינר י"ב פונדיון נמצא סלע מ"ח פונדיון וסאה ו' קבין ל' סאין כ"ד קבין הרי מ"ח חצאי קבין חצי קב לפונדיון:

ר"ש. ממעט משיעור ואומר תשע סעודות יש לקב ודי לעירוב בבי' ידות של ככר של ג' ככרות לקב נמצאת ככר השלימה שלישית הקב ובי' ידותיה הוו שתי סעודות:

חציה לבית המנוגע. סתמא היא והכי קאמר חצי ככר השלימה ששיערו בה את העירוב ובין למר ובין למר לשהיית בית המנוגע לטמא בגדים הנכנס טמא מיד דכתיב (ויקרא יד) והבא אל הבית יטמא אבל כבוס בגדים לא נאמרה בו עד שישחה כדי אכילה דכתיב (שם) והאוכל בבית יכבס את בגדיו ומוקמינן לה בתורת כהנים לשוהה כדי סעודה ואע"פ שלא אכל וחצי ככר זו הוי כדי אכילה אע"ג דלר"ש לענין עירובין הוי בככר ג' סעודות התם הוא דבשיעור העירוב נתכונו כולן להקל אבל שיעור סעודה קים להו לרבנן הכי ובעינן שישחה בכדי אכילת חצי ככר זו והוא פרס דכוליה הש"ס על שם ששיעורה בפרוסה כלומר בחצי ככר:

לפסול את הגוייה. האוכל אוכלין טמאין חצאי פרס נפסלה גוייתו מלאכול בתרומה ומדרבנן הוא דאין אוכל מטמא אדם ורבנן גזרו שהאוכלו יפסל בתרומה עד שיטבול כדאמר בפרק בתרא דיומא (דף פ:.) הנח לטומאת גוייה דלאו דאורייתא:

גמ'

וכמה. לר"מ ולר' יהודה קבעי: **ריפתא איכרייתא.** שנושאין האכרים עמהם לשדה אכרים {בכתבי היד: בוביי"ר, שפירוש: רועי בקר} מנהיגי שוורים:

נהר פפיתא. הוא מקום נהר פפא:

אבון כמאן. מהנך תנאי סבירא ליה בעירוב כר' יהודה או כר' מאיר דק"ל בעירוב לכל אדם כדי מזונו ואם בא לשער בעצמו באיזו ישער בשבת או בחול:

דאי כר' יהודה קשיא לי הא דאמרי אינשי רווחא לבסימא שכיח. כלומר המעיים מתרווחין לפנות מקום לדבר המתוק:

משנה

כמה הוא שיעורו?

מזון שתי סעודות לכל אחד ואחד.

מזונו לחול ולא לשבת,

דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר:

לשבת ולא לחול.

וזהו זה מתכוונים להקל.

רבי יוחנן בן ברוקה אומר:

מנכר בפונדיון, מארבע סאין בסלע.

רבי שמעון אומר:

שתי ידות לככר משלש לקב.

חציה - לבית המנוגע.

וחצי חציה - לפסול את הגוייה.

גמרא

וכמה מזון שתי סעודות?

אמר רב יהודה אמר רב:

תרתיה ריפתא איכרייתא.

רב אדא בר אהבה אמר:

תרתיה ריפתא נהר פפיתא.

אמר ליה רב יוסף לרב יוסף בריה דרבא:

אבון כמאן סבירא ליה?

כרבי מאיר סבירא ליה.

אנא נמי כרבי מאיר סבירא לי.

דאי כרבי יהודה, קשיא הא דאמרי אינשי: רווחא לבסימא שכיח.

כ"י

דבריהן. דרבי יוחנן בן ברוקא ורבי שמעון :
צא מהן שלישי לחנוני. רבי יוחנן בן ברוקא לא הזכיר חצי קב ששיער לך אלא בככר הלקוח מן החנוני בפונדיון והרי החנוני משתכר בחצי קב שלקח בפונדיון שלישי ומוכר ב' שלישי חצי קב בפונדיון ובהך שני שלישי אשמעינן רבי יוחנן דאיכא שתי סעודות הרי בחצי קב שלש סעודות :
ציבי. עצים לאפות אין החנוני משתכר אלא שלישי :

6. כב, ב

"רבי יוחנן בן ברוקא אומר: [מכפר בפונדיון, מארבע סאין בסלע"].

תנא:

"וקרובים דבריהן להיות שוין".

מי דמי?!

דרבי יוחנן - ארבע סעודתא לקבא,
 דרבי שמעון - תשע סעודתא לקבא!

אמר רב חסדא:

צא מהן שלישי לחנוני.

ואפתי לומר - תשעה,

ולומר - שית!

אלא כאידך דרב חסדא דאמר:

צא מהן מחצה לחנוני.

ואפתי, לומר - תשע,

ולומר - תמני!

הינו דקאמר: **"וקרובים דבריהם להיות שוין".**

קשיא דרב חסדא אדרב חסדא!

לא קשיא:

הא - דקא יהיב בעל הבית ציבי.

הא - דלא יהיב בעל הבית ציבי.

7. פב, ב - פג.

רפ"י

וחצי חצי חציה לטמא טומאת אוכלין. לרבי יוחנן בן ברוקה כדאית ליה דהיינו כביצה חסר רביע שהרי הוא שיער בככר של רובע קב כדאמר מחצה שר לחנוני נמצא ככר בפונדיון רובע קב והן ו' ביצים חציה ג' ביצים לבית המנוגע וחצי חציה ביצה ומחצה לפסול את הגויה ולטומאת אוכלין ג' רביעי ביצה ולר"ש שיער בככר מג' לקב ככר שלימה ח' ביצים חציה ד' חצי חציה ב' חצי חצי חציה ביצה:

דלא שו שיעוריהו להדדי. לא הויה שיעור טומאת אוכלין חצי שיעור פסול גויה מצומצם אלא יש שאומרים פחות ויש שאומר יותר:

דתניא כמה שיעור חצי פרס. לפסול את הגויה: **חסר קימעא.** בביצים קטנים שיערוה ואלבא דר"ש דאמר במתניתין ב' ביצים:

שיער רבי. סאה אחת שהובאה לפניו ומצא למנין קבין שבה יותר מכ"ד ביצים לקב דהיינו לככר של שלישית הקב יותר מח' וחציה יותר על ד' וחצי חציה ב' ביצים ועוד אחד מכ' בביצה לכל ביצה דהיינו לחצי פרס אחד מעשר בביצה תוספת ויש ששונן אחד ממ' בביצה ומפרשי לבי הביצים תוספת אחד ממ' ותו לא. והמדקדק בלשון הזה א"א להעמידו לקמן ואני שניהן שמעתי:

כמוה וקליפתה. אלמא לא שוי לחצי שיעור דפסול גויה דאי לרבי יהודה חסר קימעא בעי מיהוי ואי לרבי יוסי ביצה וקליפתה שוחקות בעי מיהוי ואי לרבי ועודות בעי דהיינו טפי:

בלא קליפתה. נמי זוטא טפי אפילו מפלגי שיעוריה דחצי פרס דרבי יהודה:

זו דברי ר' יהודה. הך ברייתא דחצי פרס דלעיל:

ר' יוחנן בן ברוקה. ואוקימנא אליביה דבככר של רובע הקב ו' ביצים שיעור לעירוב חציה ג' חצי חציה ביצה ומחצה:

פשיטא. דהא רב חסדא גופיה הכי אוקמא לעיל צא מהן מחצה לחנוני:

"חציייה - לבית המנוגע, וחצי חציייה לפסול את הגויה".

פג,א

תנא:

"וחצי חצי חציה - לטמא טומאת אוכלין".

ותנא דידן - מאי טעמא לא תני טומאת אוכלין?

משום דלא שוו שיעוריהו להדדי.

דתניא:

"כמה שיעור חצי פרס?

שתי ביצים חסר קימעא,

דברי רבי יהודה.

רבי יוסי אומר:

שתי ביצים שוחקות.

שיער רבי שתי ביצים ועוד.

כמה ועוד?

אחד מעשרים בביצה".

ואילו גבי טומאת אוכלין:

תנא:

"דבי נתן ורבי דוסא אמר:

בביצה שאמרו כמה וקליפתה,

וחכמים אומרים:

כמה בלא קליפתה".

אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא:

זו דברי רבי יהודה, ורבי יוסי.

אבל חכמים אומרים:

כביצה ומחצה שוחקות.

ומאן "חכמים"?

רבי יוחנן בן ברוקה.

פשיטא!

שוחקות אתא לאשמעינן.

8. כג, א

רפ"י

בניוס. שם האישי :
מודיא קונדסא. שם הסאה :
דמן נאוסא. מאותו מקום :
דמדברית. שהן ו' קבין וקיי"ל קב
 ד' לוגין ולוג ו' ביצים הרי כ"ד
 ביצים לקב קמ"ד לסאה :
ואי דירושלמית. דאמר לקמן
 דעודפת שתות על סאה שהיתה
 בימי משה ושתות הביאו מבחוץ
 דהיינו חמישית כשיעור הראשון
 הרי ניתוספו כ' על ק' וניתוספו
 חמישית על מ' דהיינו ח' וביצה
 חסר חומש על ד' הרי תוספת כ"ט
 חסר חומש תנם על קמ"ד הרי
 קע"ג ובהווא בציר חומשא לא
 דק :

ואי דציפורית. דאמר לקמן יתירה
 על ירושלמית שתות מלבר :
מאתן ושבע הויין. למאה עשרים
 תוספת לעי"ד תוספת שהן חומש
 של ע' שניתוסף עליה חלק חמישי
 שמתחילה שהוא חלק ששי למדה
 הגדולה דהיינו שתות מלבר
 כלומר על החמשה הביאו ששי מן
 החוץ הרי תוספת ל"ד תנם על
 קע"ג הרי ר"ז ובתוספת של ג'
 הביצים חומשין לא דק שהרי
 מחשבון הראשון חסר חומש צא
 מג' אלה חומש לא נשאר אפילו
 חצי ביצה :

אייתי חלתא שדי עליהו. בסאה
 זו שהובאה לפניו היתה סאה
 ציפורית וחלת' שכשיטלו חלתה
 תעמוד על סאה ושיעור חלה אחד
 מכ"ד כדאמר בפרק חלון שבין ב'
 חצירות (לעיל פא.) :

כמה הויין תמני. שהן אחד מכ"ד
 בקצ"ב ולא דק בחלתן של ט"ו
 ביצים הנותרין ועולה ליותר מחצי
 ביצה :

אייתי ועודות דר'. ששיער ומצא
 לכל ב' ביצים של מדברית אחד
 ממי' בביצה כדאמר דהוי לפי
 ביצים ביצה לק"ס ב' ביצים
 ולמ"ז הנותרין יותר מחצי ביצה :
אי הכי טפי הוי להו. ממאתן
 ושיבסר ומשני כיון דלא הוי ביצה
 לא חשיב ליה כך שמעתי בלשון
 אחד וקשיא לי בגוה דאי דייקת
 בה שפיר טפי מביצה הוי שהרי
 בועודות של מ"ז ביצים שלא
 חשבת יש יותר מחצי ביצה
 ובחלתן של ט"ו ביצים שלא
 חשבת יש יותר מחצי ביצה וגם
 למעלה בתוספת ציפורית על
 ירושלמית נשאר שני חומשין
 שלא דקדקנו בהן ובלשון אחר
 שמעתי אלא אייתי ועודות של ר'
 שדי עליהו ודל חלתן מהכא וכי
 פרכין מאתן ושב הווי אייתי
 ועודות דר' אחת מכ' לכל ביצה
 שדי עליהו דהווי למאתן י' ביעי
 הווי מאתן ושיבסר א"ה טפי להו
 ועודות דר' אחד מכ' לכל ביצה
 מז' ביצים וגם ב' חומשין שלא
 דקדקנו בהן ומשני כיון דלא הוי
 ביצה לא חשיב ליה :

כי אתא רב דימי אמר:
 שיגר בוניוס לרבי מודיא דקונדיס מן נאוסא.
 ושיער רבי מאתן ושבע עשרה בייעין.

הא סאה דהיכא?
 אי דמדברית - מאה ארבעין וארבע הויא!
 ואי דירושלמית - מאה ושבעין ושלש הויא!
 ואי דציפורית - מאתן ושבע הויין!

לעולם דציפורית אייתי חלתא שדי עליהו.

חלתא כמה הויין?

תמני.

אכתי בצר ליה!

אלא אייתי "ועודות" דרבי שדי עליהו.

אי הכי, הוי ליה טפי!

כיון דלא הוי כביצה, לא חשיב ליה.

רפ"י

9. פג, א

שתות. מלבר :
 ושל ציפורית יתירה על
 ירושלמית שתות. ירושלמית
 ושתות מלבר :
 תילתא. דקמ"ד הוי מ"ח :
 ואילו עודפת. דציפורית על
 מדברית ס"ג דהא סאה
 ציפורית ר"ז כדאמרן לעיל
 ומדברית קמ"ד :
 ואלא שליש ירושלמית. קאמר :
 שליש דידה כמה הוי נ"ח נכי
 תילתא. דהא סאה ירושלמית
 קע"ג כדאמרין לעיל :
 קרוב לשליש דידה. דשליש
 דידה ס"ט ועודפה ס"ג :
 ושליש דידה. דהוא ס"ט קרוב
 הוא למחצה מדברית דהוא
 ע"ב :
 בועדות דרבי. כי משערת לה
 בועודות דאשכח בה רבי דשיער
 בה מאתן ושיבסר והוי שליש
 דידהו ע"ב ושליש ביצה ויתירה
 על מחצה דמדברית שליש ביצה
 דמחצה דמדברית ע"ב :

תנו רבנן:

"סאה ירושלמית יתירה על מדברית - שתות.
 ושל ציפורית יתירה על ירושלמית - שתות.
 נמצאת של ציפורית יתירה על מדברית - שליש".

"שליש" דמאן?

אילמא שליש דמדברית,
 מכדי שליש מדברית כמה הוי?
 ארבעין ותמניא,
 ואילו עודפא - שיתין ותלת.
 ואלא שליש דירושלמית,
 שליש דידה כמה הוי?
 חמשין ותמניא נכי תילתא,
 ואילו עודפא - שיתין ותלת.
 ואלא דציפורי,
 שליש דידה כמה הוי?
 שבועין נכי חדא,
 ואילו עודפא - שיתין ותלת!

אלא אמר רבי ירמיה:

הכי קאמר:

נמצאת סאה של ציפורי יתירה על מדברית קרוב לשליש שלה.
 ושליש שלה קרוב למחצה דמדברית.

מתקיף לה רבינא:

מידי "קרוב" "קרוב" קתני?!

אלא אמר רבינא:

הכי קאמר:

נמצאת שליש של ציפורי ב"ועודיות" של רבי,
 יתירה על מחצה של מדברית - שליש ביצה.

10. כג, א-ב**רש"י**

כדי עיסותיכם. שאתם לשים במדבר עומר לגולגולת איפה ג' סאין במנחות יליף לה בפרק התודה (דף עז). דכתיב (יחזקאל מה) האיפה והבת תוכן אחד (להם) [יהיה] וכתוב (שם) מעשר הבת מן הכור וכור שלשים סאין מעשר דידיה כמה הוי ג' סאין והעומר עשירית של ג' סאין שהן י"ח קבין שהן ע"ב לוגין עשירית דעי' לוגין ז' לוגין עשירית של ב' לוגין חומש הלוג והוא ביצה וחומשא והיינו דקאמר ז' רבעים ועוד. רבעים רבעי הקב דהיינו ז' לוגין ועוד ביצה וחומשא:

שהן ו' ירושלמית. שהרי ו' מדבריות נעשו ה' ירושלמיות נשאר לנו לוג מדברי וחומשו דביצה וחומשא הוי חומש הלוג ביצה חומש לחמש ביצים והחומש ביצה הוא תוספת לביצה הששית הרי לוג וחומשו והן נעשין לוג ירושלמי שהרי ו' חומשין אלו נעשו ה' :

הרי זה בריא. שאוכל כל צרכו : **ומבורך.** שאינו אוכל יותר מדאי וכתוב (משלי יג) ובטן רשעים תחסר :

תגו רבנן:

"ראשית עריסותיכם"¹⁷⁰ (במדבר טו, כ) - **כדי עיסותיכם,**

וכמה עיסותיכם?

כדי עיסת המדבר.

וכמה "עיסת המדבר"?

דכתיב: **"והעמר עשירית האפה הוא"** (שמות טז, לו).מכאן אמרו: **שבעה רבעים קמח ועוד, - חייבת בחלה,****שהן ששה של ירושלמית,****שהן חמשה של ציפורי.**מכאן אמרו: **האוכל במדה זו הרי זה בריא ומבורך.****יתר על כן - רעבתן.****פחות מכאן - מקולקל במעיו."**

¹⁷⁰ ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרימה פתרימות גרן כן תרימו אתה

11. פג, ב - פד, ב

רפ"י

משנה

אנשי חצר ואנשי מרפסת ששכחו ולא עירבו:
כל שגבוה עשרה טפחים - למרפסת.
פחות מכאן - לחצר.

חוליית הבור, והסלע:

גבוהים עשרה טפחים - למרפסת,
פחות מכאן - לחצר.

במה דברים אמורים:

בסמוכה,

אבל במופלגת אפילו גבוה עשרה טפחים - לחצר.

ואיזו היא סמוכה?

כל שאינה רחוקה ארבעה טפחים.

גמרא

פשיטא:

לזה בפתח, ולזה בפתח - היינו חלון שבין שתי חצירות.

לזה בזריקה ולזה בזריקה - היינו כותל שבין שתי חצירות.

לזה בשלשול ולזה בשלשול - היינו חריץ שבין שתי חצירות.

לזה בפתח ולזה בזריקה - היינו דרבה בר רב הונא אמר רב נחמן (ע"א).

לזה בפתח ולזה בשלשול - היינו דרב שיזבי אמר רב נחמן.

לזה שלשול ולזה בזריקה, - מאי?

אמר רב:

שניהן אסורין.

ושמואל אמר:

נותנין אותו לזה שבשלשול.

שלוה תשמישו בנחת, לזה תשמישו בקשה,

וכל דבר שתשמישו לזה בנחת ולזה בקשה - נותנים אותו לזה שתשמישו בנחת.

תנן:

"אנשי חצר ואנשי מרפסת ששכחו ולא עירבו:

כל שגבוה עשרה טפחים - למרפסת,

פחות מכאן - לחצר".

קא סלקא דעתך:

מאי "מרפסת"?

פד, א

בני עלייה.

ומאי קרו לה "מרפסת"?

דקסלקי במרפסת,

אלמא: כל לזה בשלשול, ולזה בזריקה, נותנין אותו לזה שבשלשול!

כדאמר רב הונא:

לאותן הדרים במרפסת.

הכא נמי: לאותן הדרין במרפסת.

אי הכי, אימא סיפא: "פחות מכאן לחצר".

אמאי? לזה בפתח ולזה בפתח הוא!

מתני'

ה"ג במתני' אנשי חצר ואנשי מרפסת כו' ולא עירבו אלו עם אלו אבל עירבו אלו לעצמן ואלו לעצמן מרפסת ארוכה היא והרבה פתחי עליות פתוחין לה וכולן יוצאין בסולם א' לחצר וממנה לרה"י ואעפ"כ אין אוסרין הואיל וגבוה מרפסת י' שלא הלכו בסולם אלא להקל ואמרינן תורת מחיצה עליו ואינן אוסרין כדאמרינן בכיצד מעברין (לעיל דף נט:). סולם תורת פתח עליו ותורת מחיצה עליו והכל להקל ומ"מ שני רשויות הן ואין מוציאין מזו לזו:

כל שגובה י'. אם יש בחצר תל או עמוד גבוה י' סמוך למרפסת רשות מרפסת שולטת בו ומשתמשין הן בו אבל לא בני חצר:

בסמוכה. שהחוליא סמוכה למרפסת. חוליית הבור קרקע שנטלו בחפירת הבור והקיפו בו פי הבור סביב:

גמ'

לזה בפתח ולזה בפתח. ב' חצירות שלא עירבו יש רשות אחת סמוכה להן ונוחה לשתיהן להשתמש בה כפתח זה שהוא נוח ליכנס:

היינו חלון שבין שתי חצירות. כלומר הא לא מיבעיא לן מאי דיניה אם אסור לשתיהן או מותר דהיינו חלון שבין ב' חצירות דתנן ביה רצו אחד מערבין רצו שנים מערבין ואם לא עירבו ביחד שניהם אסורים להשתמש בה אם רשות של ארבעה היא דאין רשות פחות מדי ומנלן דאסורים בה דהא גבי כותל שבין שתי חצירות תנן (לעיל דף עו:). היו בראשו פירות אלו עולין מכאן ואוכלין וכן אלו ובלבד שלא יורידו למטה אלמא כל היכא דשוי לתרוייהו אסרי אהדדי וגם ברשות נמוכה מ' אמרינן מקום שאין בו ד' על ד' מותר לבני רה"י ולבני רה"י לכתף עליו דמקום פטור הוא הא אית ביה ד' אסור לתרוייהו כל זריקה למעלה מ' טפחים וכל שלשול עמוק מ' טפחים וכל תשמיש נוח דקרינן ליה פתח לא גבוה קרקעיתו י' טפחים ולא נמוך עשרה טפחים:

לזה בזריקה ולזה בזריקה. כל רשות שהיא בין שתי רשויות וקשה תשמישה לשתיהן לזה גבוה י' ולזה גבוה עשרה ואינן יכולים להשתמש אלא בזריקה הא לא מיבעיא לי דהיינו כותל שבין ב' חצירות ואיסורן מפורש במשנה דקתני ובלבד שלא יורידו למטה אלמא אסורים עם שניהן:

היינו חריץ. דהוי נמי אסור לתרוייהו דהא הפסק רשות חשיב וכיון דתשמישו שוה לשניהם אסורין בו דאמר רב (לעיל דף עז:). חריץ שבין ב' חצירות עמוק מזו י' ולזה שוה לארץ נותנין אותו לזה ששוה לארץ דהוה לזה תשמיש בנחת ולזה בקשה כו' שמעינן מינה דאי לשניהן בנחת או לשניהן בקשה שניהן אסורין בו:

לזה בפתח ולזה בזריקה. כגון שחצר זו נמוכה וחצר זו גבוהה ותל ביניהם גבוה מזו י' ולזו שוה לארץ:

היינו דרבה בר רב הונא. בפרק חלון (שם) דאמר כותל שבין ב' חצירות גבוה י' וצדו אחד שוה לארץ נותנין אותו לזה ששוה לארץ:

לזה בפתח ולזה בשלשול. כגון חצר גבוהה מן התל י' דאינה משתמשת עליו בחול אלא בשלשול וחברתה שוה לה:

היינו דרב שיזבי. בפרק חלון (שם):

לזה בשלשול ולזה בזריקה. כגון חצר זו גבוהה מזה התל י' וזו נמוכה ממנו י':

מאי. לשניהם בקשה הוא והרי הן שוין בו ואוסרין זה על זה דהא כל שלשול אמרינן דקשה הוא או דילמא לגבי זריקה הוה שלשול תשמישו בנחת הוא ומותר זה שבזריקה אסור אם לא עירבו אלו עם אלו אלא אלו לעצמן ואלו לעצמן:

בני עלייה. דגביה מרפסת טובא אבל דרך מרפסת זו עולין ויורדין ותל שבחצר שהוא גבוה י' הוי נמוך מן העלייה י' דהוי לזה בשלשול ולזה בזריקה וקתני דבני עלייה מותרין בו:

הדרין במרפסת. כגון שיש בה דיוורין דלדידהו הוי האי תל שבחצר שוה להן בתוך עשרה או נמוך או גבוה מהם פחות מ':

לזה בפתח ולזה בפתח הוא. ותרוייהו בעי איתסורי ביה דהא סתם מרפסת לא גביהה טובא:

כ"ט

אף לחצר. כלומר שתי הרשויות שולטות בו ואסורין זה על זה: ה"נ **מסתברא**. דמאי לחצר אף לחצר קאמר ובדיורי מרפסת עסקינן:

מדקתני סיפא מופלגת. אפילו גבוה י' הוי לחצר:

אי נימא. דשרי ליה לאשתמושי:

אמאי. נהי נמי דמאי מרפסת בני עלייה רשותא דתרוייהו היא דלשניהן תשמישו בקשה לחצר בזריקת גובה ולעלייה בזריקה את משך ההפלגה ובשלשול את הנמוכות ונהי דלשמואל שלשול לגבי זריקת גובה נוח הוא הכא דאיכא שלשול וזריקת משך שוין הן לזריקת גובה ואמאי לחצר:

אלא. על כרחך אף לחצר ואסורין לרב נמי דמתרץ לה בדיורי מרפסת מאי לחצר דקתני אפחות מכאן אף לחצר קאמר ואסורין:

חוליות הבור. או שיש בחצר סלע:

למרפסת. וקס"ד לבני עלייה קאמר וקשיא לרב:

תינח סלע. דהוי לבני מרפסת כפתח שעל גביו הוי תשמיש דידיה וגבוה שוה להן הוא:

אלא בור. שממלאים הימנו תשמישתו בשלשול הוא אפילו לבני מרפסת שהרי מקרקעיתו דולקן ושי"מ דהואיל ולבני חצר תשמישו בזריקה שאין יכולין למלאות אלא א"כ זורקין דלי למעלה מן החוליא יהבינן לה לבני מרפסת דבשלשול כשמואל:

מלאה מים. דהוי כפתח לבני מרפסת:

בדטיבלא. שהן מוקצין מחמת איסור טבל ואסורין לטלטל:

דומיא דסלע. שאינו חסר: **ולמה לי למיתנא**. תרוייהו

הואיל ובדטיבלא מוקמת לה בשלמא אי אמרת בבור מים קאמר איצטריך בור לאשמעינן דאע"ג דבשלשול הוא לבני מרפסת אפ"ה לגבי חצר דתשמישתיה בזריקה נחת חשיב ליה לשלשול דמרפסת אלא השתא דבור וסלע שניהן תשמישתם על גבן תרוייהו למה לי ליתני סלע ולא ליתני בור הואיל וסוף סוף כדומיא דסלע בעית לאוקמיה נהי דבור בלא סלע לא מצי למתני דאם כן הוה אמנא בבור סתם קאמר להכי אצטריך סלע לגלויי עליה דבדטיבלא עסקינן אלא סלע בלא בור ליתני:

ה"ג צריכא דאי תנא סלע דליכא למיגזר כו'. ולא גרסינן אי תנא בור אבל סלע לא דהא בור בלא סלע לא מצי למיתני כדפרישית:

מתוקנין. דשקלי מנייהו וחסרי ואתו לידי שילשול:

מאי "לחצר"? אף לחצר, ושניהן אסורין.

הכי נמי מסתברא: מדקתני סיפא:

"במה דברים אמורים בסמוכה.

אבל במופלגת - אפילו גבוה עשרה טפחים לחצר. מאי "לחצר"?

אילמא: לחצר ושרי, אמאי? רשותא דתרוייהו הוא! אלא מאי "לחצר"?

אף לחצר, ושניהן אסורין.

הכא נמי, מאי "לחצר"? אף לחצר, ושניהן אסורין.

שמע מינה.

תנן:

"חוליות הבור והסלע שהן גבוהין עשרה - למרפסת פחות מנאן - לחצר!"

אמר רב הונא:

לאותן הדברים במרפסת.

תינח סלע,

בור - מאי איכא למימר?

אמר רב יצחק בריה דרב יהודה: הכא בבור מלאה מים עסקינן.

והא חסרא!

כיון דכי מליא שריא,

כי חסרא - נמי שריא.

אדרבה, כיון דכי חסרה, אסרא.

כי מליא - נמי אסרא!

אלא אמר אביי:

הכא בבור מליאה פירות עסקינן.

והא חסרי!

בטיבלא.

דיקא נמי, דקתני: דומיא ד"סלע".

שמע מינה.

למה לי למיתנא "בור" ולמה לי למיתנא "סלע"?

צריכא,

דאי אשמעינן "סלע" דליכא למיגזר, אכל בור ליגזר, זימנין דמליא פירות מתוקנין.

רש"י

צ"קא.

ולא עירובו. אלו עם אלו:

בעשרה תחתונים. בכותל הבית בחצר אנשי חצר משתמשין לדלידהו כפתח ולבני עלייה בשלשול:

בעשרה העליונים. שהן מתחת לעלייה אנשי עלייה משתמשין דסמוכין הן לבני עלייה והוי לדלידהו כפתח ולבני חצר בזריקה: ז"ל. הבולט חוץ לכותל למעלה מעשרה קא ס"ד בעלייה גבוה טובא עסקין והאי למעלה לאו מן הקרקע מודד אלא הי"ק למעלה מתחתל טפח עשירי כשתמדוד מן העלייה ולמטה עשרה דהיינו כדקתני רישא ב"י עליונים אנשי עלייה משתמשין:

הא דביני ביני. שבין י' עליונים ל"י תחתונים דהוי לחצר בזריקה. ולעלייה בשלשול:

אסור. לתרוייהו כרב:

בכותל תשעה עשר עסקינן. דליכא ביני דכל למטה מעשרה דידיה לחצר בפתח ולעלייה בשלשול וכל למעלה מ"י דידיה לחצר בזריקה ולעלייה בפתח ובכותל עשרים לא מצי לאוקמיה דאם כך שמעינן מינה ראש טפח עשירי דלזה בשלשול ולזה בזריקה אסור דהא לא שרי תנא קמא אלא למעלה ולמטה ובז"ז רחב ארבעה עסקינן דבציר מהכי לא הוה רשותא ומקום פטור הוא ובטיל להכא ולהכא:

שתי גזוזטראות. מתני' היא גזוזטרא שהיא למעלה מן היס ב' זיזין בולטין מן העלייה שעל שפת היס וקובעין נסרים מזה לזה והיא גזוזטרא ותנן אין ממלאין ממנה בשבת לפי שהגזוזטרא רה"י שגבוה ורחבה הרבה והיס כרמלית אלא א"כ עשו לה מחיצה עשרה בין מלמעלה בין מלמטה שחוקקין נקב ארבעה כעין פי בור ועושין מחיצה סביבותיו למעלה או למטה ומשלשל דלי וממלא וחשיב כאילו פיות המחיצה יורדין וסותמין עד תהום כדאמר בפ"ק (דף יב.) קל הוא שהקילו חכמים במים שמחיצה תלויה מתרת בהן: וכן לא גרסינן:

ב' גזוזטראות זו למעלה מזו. ואין מכוונות זו על זו אלא משוכות זו מכנגד זו בתוך ד' ועשו לעליונה הנקב והמחיצה ולא עשו לתחתונה ובשבת זורקין בני תחתונה דלי שלהן על מחיצות העליונה ויורד לנקב ומשלשל ומושך ועולה:

שתיהן אסורין. למלאות מפני שרשות שתיהן שולטות בו וכגון שעשו אותה מחיצה בשותפות כדמוקמינן לה בפירקין לקמן אלמא לזה בשלשול לבני עליונה תשמיש מילוי זה בשלשול שמשלשל לים ולבני תחתונה בזריקה ושלשול וקתני שתיהן אסורות וכ"ש לזה בשלשול ולזה בזריקה לחודה:

בבאין בני תחתונה. ועולין בסולמות דרך עליונה למלאות דלתרוייהו בשלשול: **כגון דקיימי בגו עשרה דהדדי.** שאין עליונה גבוהה מתחתונה עשרה ואע"ג דאכתי לזה בקשה ולזה בנחת הוא שיש מקצת זריקה עם השלשול ואמר שמואל לעיל דכל תשמיש שהוא נחת לזה מזה נותנין אותו לנחת לא תיקשי דטעמא דהכא לאו משום תשמיש אלא משום דכיון דבגו עשרה דהדדי קיימין אין רשות שלישית לזו בלא זו ואפילו לזה בפתח ולזה בזריקה שאין חלוק רשות ביניהן וכי אמרינן רשות שלישית הסמוכה לשתים לזה בנחת ולזה בקשה ניתנת לזה בנחת הי"מ היכא דבי הרשויות חלוקות בגובה י' כגון חצר ועלייה וכגון ב' חצירות המובדלות י' בגובה קרקעיתן או מחיצה עשרה ביניהן או חריץ עשרה:

ולא מיבעיא קאמר. כלומר וכי תימא הואיל ובתוך עשרה קיימין וטעמא משום דאין לזו רשות בלא זו ולא לאשמעינן לזה בשלשול ולזה בזריקה נותנין אותו לזה שבשלשול מה לי עשו לעליונה מה לי עשו לתחתונה:

לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא עשו לתחתונה ולא עשו לעליונה. דאיכא לאוקומי טעמא דאסורא משום תשמיש השוה דהא סמוכות הן במשך הכותל בתוך ד' טפחים כדמוקמינן לקמן [דף פח.] וגובהה נמי בגו עשרה דהדדי:

אלא אפילו כו'. דהוי לזה בשלשול ולזה במקצת זריקה ושלשול: **ליתביה לזה שתשמישו בנחת.** כדשמואל הואיל ומקצת קושי יש לזה מזה:

קמ"ל דכיון כו' אסורן אהדדי. בלא שום טעם תשמיש: **גג הסמוך לרה"ר.** שאינו מוקף חצר לכל צידיו אלא צידו אחד רה"ר וסתם גג גבוה עשרה:

צריך סולם קבוע. מן העלייה לגג להתירו לטלטל מן המרפסת לגג דאי עביד ליה סולם. גלי דעתיה דסלקיה לגג מכח רה"ר ואיהו ניחא ליה לאשתמושי ביה:

סולם עראי. כיון דמסליק ליה כמאן דליתיה הוא:

מ"ט. הא גג זה אינו לתשמיש בני רה"ר כלל:

לאו משום. דבהכי עסקינן דלא גביהה מרפסת עשרה מרה"ר וממנה עולין לגג ופחות מעשרה הוא לה אלמא אע"ג דמרפסת כפתח ולבני רה"ר אינו ראוי כיון דמרפסת ורה"ר בגו עשרה דהדדי קיימי אסרי אהדדי דאי לאו הכי טעמא מאי נינהו וכגון דמרפסת מגופפת היא למעלה ופתחה ב"י אמות לרה"ר דאי לאו מגופפת היא סביב כיון דלא גביהה עשרה כרמלית היא וסולם לא מהני לה דקא מטלטל מכרמלית לרה"ר:

תא ש"מ:

"אנשי חצר ואנשי עלייה ששכחו ולא עירבו, אנשי חצר - משתמשין בעשרה התחתונים, ואנשי עלייה - משתמשין בעשרה העליונים כיצד?"

זיז יוצא מן הכותל,

למטה מעשרה - לחצר,

למעלה מעשרה - לעלייה."

הא דביני ביני - אסור!

אמר רב נחמן:

הכא בכותל תשעה עשר עסקינן, וזיז יוצא ממנו.

למטה מעשרה - לזה בפתח, ולזה בשלשול.

למעלה מעשרה - לזה בפתח, ולזה בזריקה.

פד,ב תא ש"מ:

"שתי גזוזטראות זו למעלה מזו.

עשו לעליונה, ולא עשו לתחתונה -

שתיהן אסורות עד שיערבו" (פז):

אמר רב אדא בר אבהו:

בבאין בני תחתונה דרך עליונה למלאות.

אב"י אמר:

כגון דקיימין בתוך עשרה דהדדי,

ולא מיבעיא קאמר,

לא מיבעיא עשו לתחתונה ולא עשו לעליונה - דאסרי,

דכיון דבגו עשרה דהדדי קיימין אסורן אהדדי.

אלא אפילו עשו לעליונה, ולא עשו לתחתונה,

סלקא דעתך אמינא: כיון דלזה בנחת,

ולזה בקשה ליתביה לזה שתשמישו בנחת,

קא משמע לן: כיון דבגו עשרה קיימין אסורן אהדדי.

כי הא דאמר רב נחמן אמר שמואל:

גג סמוך לרשות הרבים - צריך סולם קבוע להתירו.

"סולם קבוע" - אין,

סולם עראי - לא.

מאי טעמא?

לאו משום דכיון דבתוך עשרה דהדדי קיימי אסורן אהדדי.

מתקיף לה רב פפא:

ודילמא כשרבים מכתפין עליו בכומתא וסודרא!

בכומתא וסודרא. שרגילין לתת עליו בחול כובעין ומעפורת ותשמיש נוחה והגון הוא להם למשאוי קל כזה ואע"פ שאינו ראוי להם לכיתוף משאוי כבד כדאמר ביציאות השבת (שבת דף ח.) תשעה מזו לכתף אבל י' לא הי"מ למשאוי כבד ומיהו לכומתא וסודרא חזו כשבני אדם עייפין בימית החמה נוטלין כובעיהן וסודרן מראשיהן עד שיפוח הרוח בהן הלכך אסרי עלייהו ואפילו לא קיימא מרפסת בגו י' ולא דמו לרשות שבין ב' חצירות לזו בפתח ולזו בזריקה דחצר לאו תשמישתיה בהני כובעים קלים אלא בכלים כבדים וכי גבוה כותל י' לא חזי לתשמישתיה דחצר ונותנין אותו לזה שבפתח אבל לבני רה"ר חזי ואית דמוקי להא דר"נ בג פחות מעשרה וא"י דא"כ הי"ל כרמלית דכל רשות שרחבה ד' ואינה גבוהה עשרה אצל רה"ר כרמלית היא וכיון דהכי הוא סולם מאי מהני ואני שמעתי בגו עשרה דהדדי שאינו רחוק מרה"ר עשרה וא"י לומר כן שלא שיערו חכמים עשרה לשבת אלא בגובה ולא שיערו ארבעה אלא במשך:

12. כד, ב - פה, ב

רָשִׁי

בור שבין שתי חצירות. הפרודות זו מזו ומפסיק ביניהן כעין מבוי קטן ואין דיוורן פתוחין לו והבור באותו הפסק מופלגת מכותל זה ארבעה כו' דאי לאו הכי דמופלג הוי תשמישו בנחת והוי כמו שהבור חציה בחצר זו וחציה בחצר זו שרשות שניהן שולטת בה ותנן במתני' בור שבין שתי חצירות אין ממלאין הימנה בשבת שזה אוסר על זה עד שיערבו או עד שיעשו מחיצה תלויה בבור כך השיב ר"י:

זה מוציא זיו כל שהוא. מכתלו עד לבור וממלא דרך חלונו וכן זה דכיון דמופלגת ד' לא שלטי ביה לאסור זה על זה ומשום שיהא רשות לשניהן במבוי נמי ליכא שאין דיווריהן פתוחין לחצר לצאת ולבא בגלל ואין תשמישתן בכך אלא דרך אויר ובדין הוא דזיו נמי לא ליבעי אלא משום היכר בעלמא שלא ישתמשו ברשות אחרת של שנים בלא עירוב משום הכי מתקני הכא פורתא ודכוותה אתמר במסכת שבת בפרק הזורק (דף ק:) ספינה רב הונא אמר מוציא הימנה זיו כל שהוא וממלא ומוקימנן לה התם דאינו אלא היכר בעלמא דלא לייטי לטלטולי מכרמלית אחרת לרה"י וים לגבי מילוי ס"ל דלאו כרמלית היא אלא קרקעיתא אבל אוריא דמיא מקום פטור הוא דמיא כמאן דליתנהו דמו:

אפילו קניא. דלא מינכר כולי האי שרי:
והא דרב יהודה. דבעי תיקון כל שהוא:

דשמואל היא. משמואל רביה גמר לה דצריך תיקון קצת:
דאי דרב. דהוה נמי רביה מיניה לא גמר לה דהא אין אדם אוסר על חבירו בתשמיש מופלג כזה שצריך לזרוק דלי באויר ד' טפחים ואפילו קניא לא צריך:

ודשמואל מהיכא. מאיו מימרא דשמואל סלקא דעתיה דאביי למשמע דרב יהודה משמואל גמר לה סלקא דעתך השתא דכי שמעה אביי להא דרב יהודה מילתא באנפי נפשיה שמעה אמר רב יהודה בור שבין שתי חצירות מופלגת ארבעה מכאן ומכאן זה מוציא קנה כל שהוא וממלא וכו' ולא שמעה בהדיא הא דשמואל דאי עלה דהא דשמואל דזיו כל שהוא שמעה אביי להא דרב יהודה מאי תיבעי לן דשמואל מהיכא הכא אשמעינן שמואל בהדיא דבעי תיקון:

צריך סולם קבוע. ואי לא בני רה"ר אסרי עליה דרך אויר שאין גג זה ראוי לתשמישן אא"כ זורקין עליו שום דבר דסתם רה"ר איכא חופי סמוך לכתלים ומתרחקים על כרחן:

דילמא כדרב פפא. שתשמיש גמור הוא להן בכומתא וסודרא:
אלא מהא כו'. דאביי שמעה לדרב יהודה אמילתיה דשמואל והכי קאמר אביי הא דבעי רב יהודה קניא משמואל גמר לה דבעי תיקון ואתא לאשמעינן דשמואל רביה לאו זיו דוקא אמר דכיון דלא בעי זיו ארבעה דהא זיו כל שהוא אמר יליף רב יהודה מיניה דה"ה לקניא:

ודרב מהיכא. שמעינן דאין אדם אוסר על חברו דרך אויר:
אלא בסמוכה. שאין עליונה משוכה מכנגד התחתונה במשך הכותל ד' טפחים ואע"ג דגבוהה ממנה עשרה רב לטעמיה דאמר לזה בשלשול ולזה בזריקה שניהן אסורין דתשמיש דשלשול וזריקה חשיב תשמיש אבל במופלגת מכנגדה ד' כיון דאין לתחתונה כאן אלא תשמיש מופלג במשך זהו אויר ולא תשמיש הוא לא מצינו לשון הפלגה בתלמוד בגבהה אלא במשכה כדתנן במתניתין בד"א בסמוכה כו':

שאני הכא. דכיון דלזה בזריקה אויר וזריקת גובה ושלשול ולזה בשלשול לחודיה שמשלשל דלי לים:

כלזה בפתח ולזה בזריקה דמי. אבל גבי בור דשניהן שוין בהפלגה לעולם אימא לך דאסרי:

וג' חורבות ביניהן. מחיצות פרוצות זו לזו ואין בהן דיוורן ואין להן בעלים אלא בני הבתים האלו ויש חלונות בבתים פתוחין לחורבה:

זה משתמש. בחורבה הסמוכה לו דרך חלונות ע"י זריקה הואיל ואין לו בה תשמיש גמור בחול שאין לו בה פתח פתוח לה אלא חלון אין פירצת המחיצה אוסרת ומותר להשתמש בכולה והוא אינו יכול להשתמש דרך חלון למרחוק אלא ע"י זריקה וחבירו אינו אוסר עליו ואע"פ שמשתמש בה בחול בזריקה שזורק דרך אויר שלו בפירצה עד תוך חורבה זו אינו אוסר על חבירו דרך אויר שאין לו עליו תשמיש אלא ע"י אויר אבל בסמוכה לחברו לא ישתמש אפילו בזריקה הואיל ויש לחברו בה תשמיש נוח בשלשול סמוך לחלונו:

ואמצעי אסור. לקמיה מפרש טעמא דעבידא כחצובה ושניהם הבתים סמוכים ואע"ג דאיכא לאקשווי דבור דלעיל דמי לאמצעי שהרי שני הבתים סמוכין לאויר המבוי ואי משום שיש הפסק ארבעה בינו לכל אחד הכא נמי איכא הפסק כל חלל חורבה האמצעית וכולה אסורה לזה ולזה אפילו רחבה כמה אמות וגבי חלל המבוי נמי ליסרו אהדדי לא תיקשי דאלו חורבה משתמשין בה תשמישות הרבה בין בסמוך בין ברחוק אבל הכא ליכא תשמיש אלא מילוי וההוא על ידי הפלגת אויר ארבעה הוא:

אמר רב יהודה אמר שמואל:

פה,א

בור שבין שתי חצירות, מופלגת מכותל זה - ארבעה, ומכותל זה - ארבעה, זה - מוציא זיו כל שהוא, וממלא. וזה - מוציא זיו כל שהוא, וממלא.

ורב יהודה דידיה,

אמר: אפילו קניא.

אמר ליה אביי לרב יוסף:

הא דרב יהודה - דשמואל היא, דאי דרב - הא אמר: אין אדם אוסר על חבירו דרך אויר!

ודשמואל - מהיכא?

אילימא מהא דאמר רב נחמן אמר שמואל:

גג הסמוך לרשות הרבים - צריך סולם קבוע להתירו.

דילמא כדרב פפא!

אלא מהא:

זה - מוציא זיו כל שהוא וממלא,

וזה - מוציא זיו כל שהוא וממלא.

טעמא דאפיק,

הא לא אפיק - אמרינן: אדם אוסר על חבירו דרך אויר.

ודרב מהיכא?

אילימא מהא:

"שתי גזוזטראות זו למעלה מזו,

עשו מחיצה לעליונה,

ולא עשו מחיצה לתחתונה -

שתיקה אסורות,

עד שייערבו".

ואמר רב הונא אמר רב:

לא שנו אלא בסמוכה,

אבל מופלגת ארבעה: עליונה - מותרת,

ותחתונה - אסורה.

דילמא שאני הכא,

דכיון: דלזה - בזריקה ושלשול,

ולזה - בשלשול לחודיה,

כלזה בזריקה ולזה בפתח דמי!

אלא מהא:

דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבנה אמר רב:

שני בתים ושלש חורבות ביניהם.

זה - משתמש בסמוך שלו על ידי זריקה,

וזה - משתמש בסמוך שלו על ידי זריקה,

והאמצעי - אסור.

פה,ב

יתיב רב רונא וקאמר להא שמעתא.

אמר ליה רבי אלעזר:

רפ"י

אמר רב הכי. בתמיה דר"א סבר מדאמר רב אמצעי אסור ואע"פ שיש הפסק אויר חורבה בינו ולבתים ש"מ אדם אוסר על חברו דרך אויר סבירא ליה וטעמא דסמוכין מותרין משום דתשמין קשה לחיצונים:

והא מר הוא דאמר כו'. אלמא אף על גב דשלשול נוח מזריקה הואיל דאינו ממש לאחד מהן כפתח לא שרינן ליה לחד מינייהו והכא נמי מאחר דאינו כפתח לא לזה ולא לזה אע"ג דנחת לזה מזה ליתסרו:

מי סברת דעבידי כי שורה. זו אצל זו שתהא החיצונה מפסקת בין הבית ולאמצעי דתיסק אדעתך אדם אוסר דרך אויר סבירא לי דתיקשי לך סמוכין נמי ליתסרו:

לא דעבידי כחצוב'. ושלשתן סמוכין לבתים האמצעי כנגד השתים כשלשה רגלי הקנקן הלכך הסמוכין מותרין דאין אדם אוסר על חברו דרך אויר והאמצעי אסור דשניהן משתמשין בה בשלשול ורשות שניהם היא ואף על גב דשתים הסמוכות פרוצות לאמצעי האוסר לא אחמור רבנן במקום שאין לו תשמיש גמור שיהא אסור משום פרוץ:

לימא שמואל. דאמר אדם אוסר על חברו דרך אויר:

לית ליה דרב דימי. דהא מקום שאין בו ארבעה כיון דלית ביה שיעור מקום הנחה דידיה לאו הנחה היא והרי הוא כאויר בעלמא וקאמר מותר בלא שום תיקון ושמואל הוצאת זיו בעי: **רשויות דרבנן**. שניהן רה"י ואין אוסרין מזה לזה אלא מדרבנן: **מי אמר רב הכי**. זה משתמש בסמוך לו על ידי זריקה ואין חבירו אוסר עליו דרך אויר: **שני בתים**. של אדם אחד אסור לזרוק ואע"ג דכי סגי באויר רה"י למעלה מעשרה קא סגי וקאמר דאוסר עליו אוירן של בני רה"י אע"פ שאין להם כאן תשמיש:

דמידלי חד ומיתתי חד. אי גבוה ואי נמוך שמא יזרוק מן הנמוך לגבוה ולא יגיע ויפול לרה"י ולשמואל דאמר מותר לא קשיא דידיה אדידיה דאמר אדם אוסר על חבירו דרך אויר דהא אמרינן ברשויות דאורייתא שמואל מודי:

בר בי רב, אמר רב הכי?!

אמר ליה: אין.

אחוי לי אושפיזיה, אחוי ליה.

אתא לקמיה דרב,

אמר ליה: אמר מר הכי?!

אמר ליה: אין,

אמר ליה: והא מר הוא דאמר:

לזה - בשלשול,

ולזה - בזריקה -

שניהן אסורין!

אמר ליה: מי סברת דקיימי בשורה?!

לא, דקיימי פחצובה.

אמר ליה רב פפא לרבא:

לימא שמואל לית ליה דרב דימי?

דכי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן:

מקום שאין בו ארבע על ארבע - מותר לבני רשות הרבים ולבני רשות היחיד לכתף עליו, ובלבד שלא יחליפו.

התם - רשויות דאורייתא.

הכא - רשויות דרבנן.

וחכמים עשו חזוק לדבריהם יותר משל תורה.

אמר ליה רבינא לרבא:

מי אמר רב הכי?

והא איתמר:

שני בתים משני צידי רשות הרבים,

רבה פר רב הונא אמר רב:

אסור לזרוק מזה לזה.

ושמואל אמר:

מותר לזרוק מזה לזה!

אמר ליה:

לאו מי אוקימנא דמדלי חד ומתתי חד?

זימנין דמגנדר ונפיל, ואתי לאיתויי.

13. פה, ב

רש"י

מתני'

את עירובו. עירובי חצירות :
והדר שם. בבית שער שבחצר :
אינו אוסר. על בעל חצר ואין צריך ליתן את הפת דלאו דירה היא :
והדר שם. אם השאיל בעל הבית בית התבן שלו לאחר לדור שם אוסר עליו בחצר הואיל ופתוח לחצר :
אם יש שם תפיסת יד של בעל הבית. שיש לבעל הבית מקום בדירתו של זה שנותן שם. כליו להצניע :
אינו אוסר עליו. דכל רשותא דחצר דידיה הוא כאילו דר עמו בבית :

גמ'

חוץ מבית שער דיחיד. דחצר של יחיד ומתני' בבית שער דחצר דרבים עסקינן :
עירוב משום דירה. דמערב להו לבתי דירה כאילו כל בני הבתים דרין כאן הלכך אי לא חזי לדירה לא מצי שרי אבל שיתוף לאו משום דירה הוא דהא לא בתים שייכי ביה אלא חצירות הלכך לאו דירה בעינן אלא מקום המשתמר כגון חצר אבל אויר דמבוי לאו משתמר הוא :
תניא נמי הכי. דמניחין בו שיתוף :

משנה

הנותן את עירובו: בבית שער, אכסדרא, ומרפסת - אינו עירוב.
והדר שם - אינו אוסר עליו.

בית התבן, ובית הבקר, ובית העצים, ובית האוצרות - הרי זה עירוב, ונהדר שם - אוסר.

רבי יהודה אומר:

אם יש שם תפיסת יד של בעל הבית - אינו אוסר.

גמרא

אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת:
 כל מקום שאמר: **"הדר שם אינו אוסר"**, הנותן את עירובו - אינו עירוב.
 חוץ מבית שער דיחיד.
 וכל מקום שאמרו חכמים: **"אין מניחים בו עירוב"** - מניחים בו שיתוף.
 חוץ מאויר מבוי.

מאי קא משמע לן?

תנינא:

"הנותן את עירובו: בבית שער, אכסדרה, מרפסת - אינו עירוב."
"עירוב" - הוא דלא הוי,
הא שיתוף - הוי!

בית שער דיחיד,
 ואויר דמבוי - איצטריכא ליה, דלא תנן.

תניא נמי הכי:

"הנותן את עירובו: בבית שער, אכסדרא, מרפסת, ובחצר, ובמבוי - הרי זה עירוב."

והתנן:

"אין זה עירוב!"

אימא: הרי זה שיתוף.

שיתוף במבוי - לא מינטר!

אימא: בחצר שבמבוי.

רס"י

14. פה, ב

מסובין בבית. משום עירוב: מי מינטר לייג דטעמא לאו משום נטירותא הוא:
בבית שבחצר. לאפוקי בית שבחצר אחרת:
בחצר שבמבוי. לאפוקי חצר שאינה פתוחה לו:

אמר רב יהודה אמר שמואל:
 בני חבורה שהיו מסובין,
 וקדש עליהן היום,
 פת שעל השלחן - סומכין עליהן משום עירוב.

ואמרי לה: משום שיתוף.

אמר רבה:
 ולא פליגי,
 כאן - מסובין בבית.
 כאן - מסובין בחצר.

אמר ליה אביי לרבה:
 תניא דמסייע לך:
"עירובי חצרות - בחצר,
ושיתופי מבואות - במבוי,"
 והוינן בה: עירובי חצרות בחצר?
 והתנן:
"הנותן את עירובו: בבית שער,
אכסדרה,
ומרפסת - אינו עירוב!"

אימא: עירובי חצרות - בבית שבחצר,
 שיתופי מבואות - בחצר שבמבוי.

16. פו, א

רפ"י

מתני'

הרי זה אוסר. דדירה בלא בעלים שמה דירה: אינו אוסר. דלאו שמה דירה: רבי יוסי. נמי סבירא ליה לאו שמה דירה מיהו נכרי אוסר שמה יבא היום: הסייע. הסיח דירת ביתו מלבו:

גמ'

ודוקא בתו. דעביד איניש דדייר אצל חתנו אבל בנו אין אדם מסיח דעתו מביתו לדור אצל כלתו שמה תתקוטט ויצא: כלבא. זכר כגון חתנו: גורייתא. נקבה כגון כלתו:

משנה

המניח ביתו והלך לשבות בעיר אחרת, אחד גוי ואחד ישראל - הרי זה אוסר, דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר:

אינו אוסר.

רבי יוסי אומר:

גוי - אוסר,

ישׂראל - אינו אוסר.

שאין דרך ישׂראל לבא בשבת.

רבי שמעון אומר:

אפילו הניח ביתו והלך לשבות אצל בתו באותה העיר - אינו אוסר, שכןבר הסייע מלבו.

גמרא

אמר רב:

הלכה כרבי שמעון.

ודוקא "בתו", אבל בנו - לא.

דאמרי אינשי:

נבח בך פלבא - עול,

נבח בך גורייתא - פוק.

17. פו, א-ב

רפ"י

מתני'

בור שבין שתי חצירות. חציו בור וחציו בור:
אין ממלאין הימנו. שזה ממלא מרשות חברו אא"כ כו':
בין מלמטה. בגמי מפרש:
בין מתוך אוגנו. אע"פ שאינה נוגעת במים קל הוא שהקילו חכמים במים דאמר ביה גוד אחית למחיצה ובלבד שתהא בתוך אוגן הבור שתראה כהפסקה:
מן הכותל שביניהם. שמפסקת בין החצירות ומפסקת על פני הבור ואע"פ שאינה נכנסת לתוך אוגנו:

גמ'

למטה. דקאמרי ב"ש:
למטה ממש. סמוך למים ואין צריכין ראשי קנים ליגע במים:
למעלה. דקאמרי בית הלל:
למעלה ממש. סמוך משפתו מלמעלה אם ירצה דיו בכך:
וזה וזה בבור. אפילו לב"ה צריך שתהא כל מחיצת עשרה מאוגן הבור ולפנים:
ורב יהודה אמר למטה. דב"ש:
למטה מן המים. שתהא המחיצה תחובה בקרקעית הבור:
למעלה. דב"ה:
למעלה מן המים. ובהא מקילי שאין קנים צריכין ליגע במים אבל למעלה ממש לא מעלה דרב יהודה הוא מטה דרב הונא:
דעריבי מיא. תחת המחיצה:
הא עריבי מיא. על המחיצה פעמים שהמים עמוקים מעשרה:
שיראו ראשי קנים. העליונים:
ותו. לרב יהודה נמי אליבא דבית הלל דאמרי למעלה מן המים סמוך למים אבל רחוק מן המים. לא:
מ"ש למעלה ממש. דהוא רחוק מן המים דלא שאין מחיצת הפסק ניכרת במים ועריבי מיא להדיא למטה נמי מאי הפסק איכא הרי אין נוגעין במים:
שישקע ראשי הקנים. התחתונים ובהא פליגי דבית שמאי בעו מחיצה המפסקת עד התהום וב"ה בעו היכר מחיצה:
קורה ד' מתרת בחורבה. קורה התחובה מחומה לחומה בחורבה כדרך חורבות הנופלות ונשארים בהן קורות ויש ברחבה ארבעה והיא מוטלת על רחבה מותר לטלטל תחתיה דאמר שני חודיה יורדין וסותמין דסבר לה כרבי ישמעאל בריי דאמר [לקמן ע"ב] מחיצה תלויה מתרת ולית הלכתא כוותיה ולהכי נקט ד' דכי אמרת חודין יורדין וסותמין יהא בין חלל המחיצות ארבעה דמחיצה העשויה לפחות מחלל ארבעה אינה מחיצה:
מתרת במים. בבור שבין ב' חצירות ונתונה על רחבה באמצע הבור למעלה:
לאידך גיסא. תחת כל רוחב הקורה חוץ לקורה בחלק חברו:

משנה

בור שבין שתי חצירות - אין ממלאין ממנו בשבת.
אלא אם כן עשו לו מחיצה גבוהה עשרה טפחים.
בין מלמטה, בין מתוך אוגנו.
רבן שמעון בן גמליאל אומר:
בית שמאי אומרים:
למטה,
ובית הלל אומרים:
למעלה.
אמר רבי יהודה:
לא תהא מחיצה גדולה מן הכותל שביניהם.

גמרא

אמר רב הונא:

"למטה" - למטה ממש,
 "למעלה" - למעלה ממש,
 וזה וזה בבור.

ורב יהודה אומר:

"למטה" - למטה מן המים.
 "למעלה" - למעלה מן המים.

אמר ליה רבה בר רב הונא:

הא דאמר רב יהודה: "למטה" - למטה מן המים,"
 מאי שנא למטה ממש - לא, דעריבי מיא,
 למטה מן המים, נמי הא עריבי מיא.

אמר ליה:

לא שמיע לך הא דאמר רב יהודה אומר רב, ומטו בה, משום רבי חייא:
 צריך שיראו ראשון של קנים למעלה מן המים טפח.

ותו, הא דאמר רב יהודה:

"למעלה" - למעלה מן המים."
 מאי שנא למעלה ממש דלא דעריבי מיא,
 למעלה מן המים נמי הא עריבי מיא!

אמר ליה:

לא שמיע לך הא דתני יעקב קרחינאה:
 "צריך שישקע ראשי קנים במים טפח".

ואלא הא דאמר רב יהודה:

קורה ארבע - מתרת בחורבה.

ורב נחמן אומר רבה בר אבונה:

קורה ארבעה - מתרת במים.

פוב,

הא קא אזיל דלי לאידך גיסא, ומייתי!

קים להו לרבנן דאין דלי מהלך יותר מארבעה טפחים.

רס"י

עריבי מיא. ורב יהודה הפסק מחיצה בעי:
אלא קל הוא שהקילו חכמים במים. וליתא לדרב יהודה אלא כדרב הונא דבי"ה למעלה ממש קאמרי ה"ג אלא קל הוא כו':

תחת קורה מיהא הא עריבי מיא!

אלא, משום דקל הוא, שהקילו חכמים במים.

כדבעא מיניה רבי טבילא מרב:
 מחיצה תלויה - מהו שתתיר בחורבה?

אמר ליה:
 אין מחיצה תלויה מתרת אלא במים.
 קל הוא שהקילו חכמים במים.

18. פו"ב

רש"י

מחצה תלויה מתרת אף ביבשה. הלכך במים נמי אין צריך שתראה המחיצה עשויה בשביל המים ובתוך אוגני הבור:

המשלשל. טריצי"ר {לקלוע (קלע של אוהל) } בלע"ז: **מלמעלה למטה.** שהתחיל לארוג מחיצות הסוכה למעלה ואורג ובא למטה:

גבוהות מן הארץ שלשה. דגדיים בוקעים בה הויא לה תלויה ופסולה: **מלמטה למעלה.** שנוגעות בקרקע:

אם גבוהות עשרה טפחים כשירה. ואע"פ שאינן מגיעות לסכך והכא לא גרס גבוהות מן הארץ אלא אם גבוהות עשרה טפחים:

כשם שמלמטה למעלה. מכשרת ליה ואף על גב דלא מטיא לסכך:

כך מלמעלה למטה. די לה באריג עשרה ואע"פ שאינה מגעת לארץ:

אבל שבת דאיסור סקילה. אע"ג דברשויות דרבנן ליכא סקילה כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון:

ואם תאמר. הואיל ורי יוסי לגבי שבת לית ליה מחיצה תלויה:

מעשה שנעשה בציפורי. על ידי מחיצה תלויה כדאמר לקמן:

ע"פ מי נעשה. והלא ר' יוסי ראש של ציפורי הוה ועל פיו היו עושין כולן כדאמר בסנהדרין (דף לב:) אחר ר' יוסי לציפורי: ה"ג לא ע"פ ר' יוסי נעשה אלא על פי רבי ישמעאל בר ר' יוסי נעשה. שכבר נפטר ר' יוסי ולי"ג לא ע"פ רבי יהודה דרבי יהודה לאו בציפורי הוה ועוד דלר' יהודה שרי דהא רשויות דרבנן הוה כדלקמן:

ולא הביאו ספר תורה. לבית הכנסת ובחצר אחרת הוה והיו מביאין אותו דרך חצר שאינה מעורבת ופרסו סדינין על גבי עמודין להיות מחיצה מפסקת אצל מחיצות החצר מבית שהיה ספר תורה מונח בו ועד בית הכנסת וכעין מבוי קטן כדי הילוך בין סדינים למחיצות החצר ולא היו בני החצר אוסרים שם שלא היה פתח פתוח לו אלא אותו פתח לבדו והנך סדינים מחיצה תלויה הואי:

הכל מודים. ר"א ומחלוקתו שנחלקו בתוספת אהל עראי גבי פקק חלון דאיכא למי"ד פוקקין בו ואע"ג דמוסיף על אהל עראי הוא מודים שאין עושין את כל האהל לכתחלה בשבת בפי כל הכלים (דף קכה):

"אמר רבי יהודה:

לא תהא מחיצה [גדולה מן הנותל שביניהם]."

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

רבי יהודה בשיטת רבי יוסי אמרה,

דאמר: מחיצה תלויה - מתרת אפילו ביבשה.

דתנן:

"המשלשל דפנות מלמעלה למטה,

בזמן שבגבוהות מן הארץ שלשה טפחים - פסולה,

ממטה למעלה,

אם גבוהות עשרה טפחים - כשירה.

רבי יוסי אומר:

כשם שמלמטה למעלה - עשרה, כך מלמעלה למטה - עשרה" (סוכה טז).

ולא היא.

לא רבי יהודה סבר לה כרבי יוסי,

ולא רבי יוסי סבר לה כרבי יהודה.

"רבי יהודה לא סבר לה כרבי יוסי" - עד כאן לא קאמר רבי יהודה אלא בעירובי חצירות דרבנן, אבל סוכה דאורייתא - לא.

ולא רבי יוסי סבר כרבי יהודה", - עד כאן לא קאמר רבי יוסי אלא בסוכה דאיסור עשה הוא. אבל שבת דאיסור סקילה - לא אמר.

ואם תאמר אותו מעשה שנעשה בצפורי, על פי מי נעשה?

לא על פי רבי יוסי,

אלא על פי רבי ישמעאל ברבי יוסי נעשה.

דכי אתא רב דימי אמר:

פעם אחת ש'כחו ולא הביאו ספר תורה מבעוד יום.

למחר פרסו סדיו על העמודים, והביאו ספר תורה וקראו בו.

"פרסו"!

לכתחלה מי שרי?

והא הכל מודים שאין עושין אהל עראי בשבת!

אלא: מצאו סדינים פרוסין על העמודים,

והביאו ספר תורה וקראו בו.

19. פו, ב - פז, א

רס"י

אמר רבה:

רבי יהודה ורבי חנניא בן עקביא - אמרו דבר אחד.

רבי יהודה - הא דאמרן.

רבי חנניא בן עקביא,

דתניא¹⁷²:

"דבי חנניא בן עקביא אומר:

גזוּטְרָא שֵׁישׁ בֶּה אַרְבַּע אַמוֹת עַל אַרְבַּע אַמוֹת,

חֻקָּה בֶּה אַרְבַּעַה עַל אַרְבַּעַה, וּמְמַלְא."

פז, א

אמר ליה אביי:

ודיקמא לא היא,

עד פאן לא קאמר רבי יהודה התם אלא דאמר: 'גוד אחית מחיצתא'.

אבל 'כוף וגוד' - לא.

ועד פאן לא קאמר רבי חנניא בן עקביא התם אלא בימיה של טבריא,

הואיל ויש לה אוגנים,

ועירות וקרפפות מקיפות אותה,

אבל בשאר מימות - לא.

אמר אביי:

ולדברי רבי חנניא בן עקביא,

היתה סמוכה לכותל בפחות משלשה טפחים,

צריך שיהא אורכה - ארבע אמות,

ורוחבה - אחד עשר ומשהו.

היתה זקופה: צריך שיהא גובהה - עשרה טפחים,

ורוחבה - ששה טפחים ושני משהוין.

אמר רב הונא בריה דרב יהושע:

היתה עומדת בקרן זווית: צריך שיהא גובהה - עשרה טפחים,

ורוחבה - שני טפחים ושני משהוין.

ואלא הא דתניא:

"דבי חנניא בן עקביא אומר:

גזוּטְרָא שֵׁישׁ בֶּה אַרְבַּע אַמוֹת עַל אַרְבַּע אַמוֹת,

חֻקָּה בֶּה אַרְבַּעַה עַל אַרְבַּעַה, וּמְמַלְא,"

היכי משכחת לה?

דעבידא כי אסיתא

אמרו דבר אחד. הקילו הרבה במים:

גזוּטְרָא. שהיא למעלה מן היס:

שֵׁישׁ בֶּה אַרְבַּעַה. מרובעות שהן כ"ד טפחים על כ"ד טפחים:

חוקק בה. נקב באמצעיתה ואפילו אין לה מחיצות סביב הויין לה י" טפחים הנשארים סביב הנקב לכל צד ורואין אותן כאילו היו כפופין למטה כעין מחיצה תלויה על המים ואמר נמי גוד אחית כאילו יורדות וסותמות עד המים והויין מים שכנגד הנקב רשות היחיד ובציר מהכי לא סגי דאין מחיצה פחות מ' גובה ואין מחיצה פחות מדי' טפחים חלל שביניהם:

כוף. רוחב הנסר שיהא כפוף למטה כמחיצה ואכתי הויא מחיצה תלויה ומבעי לן למימר תו גוד אחית:

אלא בימה של טבריא. דהכי אמר לקמן דלאנשי טבריא התיר:

אוגנים. שפה גבוה דהויא כמחיצות סביב לה דאיכא קצת הכירא דהיתר דהא כרמלית מדרבנן היא גזרה משום הוצאה מרה"י לרה"י הואיל ויש לה קצת היתר ואע"ג דאכתי כרמלית היא דהא קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה הוא מיהו בתקנתא פורתא כי הא סגי:

היתה סמוכה. שהיתה כותל העליה על שפת המים ואותו הנסר נתון על שני זיזין היוצאים מן הכותל ושפת הנסר פחות מג' סמוך לכותל הויא לה האי כותל חדא מן המחיצות והאור פחות משלשה שבינה ולכותל מהני לנקב ומוסיף עליו טפח ומשהו פגם ברוחב הנסר על פני ד' לארכה להשלים הנקב לד' על ד' וצריך להיות בה רוחב עוד י" טפחים למימר בהו כוף למחיצה שנייה כנגד הכותל הרי י"א רוחב ומשהו וארכה ד' אמות להיות י" טפחים לבי ראשיה עד הנקב דנימא כוף וכשאתה כופף את ב' הראשים אע"פ שהנסר רחב י"א ומשהו אין מועיל למחיצות חלל הנקב אלא טפח ומשהו מזה וטפח ומשהו מזה שהרי י" טפחים בולטין מן המחיצה האמצעית ולחוץ לצד המים שהרי המחיצה האמצעית כשכפפנו אותה נמצאת עומדת בשפת הפגם ואין מחיצות הראשין נמשכין ממנה לצד הכותל אלא טפח ומשהו והוא מצטרף עם פחות משלשה לבד והויא מחיצה ד':

היתה זקופה. לארכה צריך שיהא ארכה י' ורחבה ו' ושני משהוין וזקופה רחבה כנגד הכותל מופלג ד' מן הכותל וכוף שפת רחב טפח ומשהו לכאן לצד הכותל והרי שפתה עכשיו בפחות מג' סמוך לכותל והוא לבד הרי מחיצת ד' לכאן ועוד כוף טפח ומשהו בשפת רחבה השני לצד הכותל הרי טפח ומשהו מחיצה ופחות מג' לבד הרי מחיצת ד' מכאן ומחיצה הג' שכנגד הכותל רחבה ד' שלימין הרי חלל ד' במחיצותיו וגובהן י' ופותח חלון בכותלו וממלא:

היתה עומדת בקרן זווית. ששני כתלים מחיצות למים ואינה צריכה אלא שתי מחיצות צריך שיהא גובה ארכה כשהיא זקופה י" טפחים ורחבה ב' טפחים ושני משהוין ומעמידה זקופה שפת עוביה כנגד כותל האחד מופלג ממנו פחות מג' והוא לבד נמצאת כאן מחיצה רחבה ה' ומשהו וכותל השני מכוון כנגד רחבה מופלג ממנו ד' כוף טפח ומשהו היתירין על מדת רחבה והטה אותם לצד כותל המופלג ד' נמצאת שפת הנסר עומדת בפחות מג' והוא לבד הרי ב' מחיצות של ד':

ואלא הא דבעי ר' חנניא. כ"ד על כ"ד היכי משכחת לה:

דעבידא כאסיתא. שאין כותל סמוך לה וקבועה על יתידות וצריך להיות כל חללה וכל מחיצותיה ממנה ונעשה כעין מדוכה. אסיתא מורטייר {מדוכה}:

¹⁷² גירסת מסורת הש"ס

20. פז, א-ב

רפ"י

משנה

אמת המים שהיא עוברת בחצר - אין ממלאין הימנה בשבת, אלא אם כן עשו לה מחיצה גבוהה עשרה טפחים, בכניסה וביציאה.

רבי יהודה אומר:

כותל שעל גבה תידון משום מחיצה.

אמר רבי יהודה:

מעשה באמה של אבל, שהיו ממלאין ממנה על פי זקנים בשבת, אמרו לו: מפני שלא היה בה פשיעור.

גמרא

תנו רבנן:

"עשו לה בכניסה, ולא עשו לה ביציאה, עשו לה ביציאה, ולא עשו לה בכניסה -

אין ממלאין הימנה בשבת,

אלא אם כן עשו לה מחיצה עשרה טפחים, ביציאה ובכניסה.

רבי יהודה אומר:

כותל שעל גבה - תידון משום מחיצה.

אמר רבי יהודה:

מעשה באמת המים שהיתה באה מאבל לצפורי,

והיו ממלאין הימנה בשבת על פי הזקנים.

אמרו לו: משם ראייה!

מפני שלא היתה עמוקה עשרה טפחים רוחבה ארבעה."

תנא אידך:

"אמת המים העוברת בין החלונות,

פחות משלשה - משלשל דלי וממלא.

שלשה - אין משלשל דלי וממלא.

רבן שמעון בן גמליאל אומר:

פחות מארבעה - משלשל דלי וממלא,

ארבעה - אין משלשל דלי וממלא."

במאי עסקינן?

אילימא באמת המים גופה,

ואלא הא דכי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן:

אין פרמלית פחותה מארבעה,

לימא כתנאי אמרה לשמעתייה?

אלא באגפיה, ולהחליף.

והא כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן:

מקום שאין בו ארבעה על ארבעה -

מוותר לבני רשות היחיד, ולבני רשות הרבים לכתף עליו, ובלבד שלא יחליפו!

התם - רשויות דאורייתא.

הכא - רשויות דרבנן.

פז,ב

והא רבי יוחנן ברשויות דרבנן נמי אמר!

דתנן:

"כותל שבין שתי חצירות,

מתני'

אמת המים. אפילו ברה"י כרמלית היא:

עשו לה מחיצה. בתוך אוגניה על פני רוחבה שיהא ניכר שבשבל המים נעשית ומחיצת החצר התלויה ועוברת על גבה אינה מועלת לה ואע"ג דמחיצה תלויה מתרת במים ה"מ היכא דנראית מחיצה שנעשית בשבל המים כגון גזזטרא דמתני' וכגון מחיצה שבתוך הבור:

של אבל שם העיר והיתה עוברת בתוך החצירות וממלאין הימנה בחצירות דמהניא לה מחיצת כותל בחצר תלויה עליה ורבי יהודה לטעמיה דפליג נמי במתני' אבור:

שלא היתה כשיעור. כרמלית או בעומק י' או ברוחב ד' שאין מים נעשין רשות לעצמן בפחות מעומק י' ברוחב ד' ואם עוברת ברה"י הויין רה"י כדתנן בהזורק (שבת דף ק:) הזורק ד' אמות בים פטור דכרמלית היא ואם היה רקק מים ורה"י מהלכת בו חייב דרה"י הוא וכמה הוא רקק מים פחות מ"י טפחים אלמא מים שאינן עמוקין י' אינם רשות לעצמן וכי הוו נמי בחצר הוו להו רה"י:

גמ'

עשו לה בכניסה ולא עשו לה ביציאה. לא מהני מידי דהא מחוברת למים שחוץ לחצר ביציאתה ונעשית הכל כרמלית אבל כי עשו בכניסה וביציאה אינה כרמלית דומה כמי שמתחלת בחצר זו:

שלא היתה עמוקה י'. או לא היתה רחבה ד' דלא חשיב פחות מדי' למיהוי רשותא לנפשיה:

בין החלונות. למבוי או לחצר ובתים מכאן ומכאן על שפתו וחלונות פתוחין להן למלאות:

פחות מג'. מפרש ואזיל במאי קאמר:

במאי עסקינן. האי שיעורא דג' וד':

אי נימא ברוחב אמת המים. דקאמר ת"ק ג' רוחב הויא כרמלית ואין ממלאין ממנה לרה"י:

לימא כתנאי אמרה. דהא רבנן בגי' רוחב קרו לה כרמלית (ואין ממלאין ממנה ברה"י):

אלא באגפיה ולהחליף. דיש באמה שיעור כרמלית והכא בשיש לה אגפים גבוהים ומהני למיהוי הנך אגפים מקום פטור כי לית להו רוחב ג' ומשלשלין את הדלי ומניחו על אגפים ומשם מחליפו לאמה וממלאהו וחוזר ומניחו על אגפים ומשמחליפו לרה"י דהשתא מהני אגפים להחליף המשאוי מכרמלית לרה"י ומרשות היחיד לכרמלית וקאמרי רבנן דאי אית בהו רוחב ג' תו לא הוי מקום פטור אלא רשותא באנפי נפשיה ולא בטיל להכא ולהכא:

והא כי אתא רב דימי גופיה אמר ובלבד שלא יחליפו. דרך מקום פטור דהא כיון דאמרינן מותר לאלו ולאלו לכתף עליו מקום פטור חשיב ליה וקאמר לא יחליפו:

התם רשויות דאורייתא. רשות היחיד ורבים איסורא דאורייתא להוציא מזה לזה אשתכח דמתעבדא איסורא דאורייתא דרך מקום פטור אבל מכרמלית לרה"י רשויות דרבנן ומחליפין דרך מקום פטור ואע"ג דחשיב רב דימי מקום פטור בפחות מארבעה והכא קאמרי רבנן דשלשה לא הוי מקום פטור. ליכא למימר דהא שמעתא בתרייתא דרב דימי כתנאי אמרה דאיכא למימר דגבי רשויות דאורייתא דחשיבי הוי פחות מדי' הסמוך להו בטל אצלן אבל לגבי כרמלית לא בטיל מכי הוי רוחב שלשה:

והא ר' יוחנן ברשויות דרבנן. כגון ב' חצירות: נמי אמר. דלא יחליפו דרך מקום פטור דקאמר אלו מעלין מכאן לכותל ואלו מעלין מכאן והוא הדין דמורידין אבל לאחלופי לא דאמר התם ואזדא ר' יוחנן לטעמיה ומייתי עלה להא דרב דימי מקום שאין בו ד' על ד' בטל לאלו ולאלו ובלבד שלא יחליפו:

רפ"י

אוייר ב' רשויות שולטת בו. דכיון דלא הוי ד' על ד' לא הוי רשותא לנפשיה ושולטין שניהם ברוחבו:
ולא יזיז. בראשו אפילו כמלא נימא וכיש שלא יוריד הימנה כלום ולא יעלה מן החצירות עליו כלום:
אלו מעלין כו'. דבטיל לגבייהו לקולא:
ואזדא ר' יוחנן לטעמיה. מסקנא דאתקפתא היא:
ההוא. דאלו מעלין מכאן ואלו מעלין מכאן דמשמע אבל לאחלופי לא:
זעירי אמרה. משמיה דר' יוחנן אבל לרב דימי אליבא דר' יוחנן מותר להחליף:
ולזעירי קשיא הא. דקתני לעיל פחות מגי משלשל דלי וממלא וליכא לאוקמא אלא באגפיה ולהחליף אלמא ברשויות דרבנן מחלפיין דרך מקום פטור:
זעירי מוקי. פלוגתיהו דרשב"ג ורבנן ברוחב אמת המים גופה ואמרי רבנן דבשלשה מקריא כרמלית:
ודרב דימי. דאמר אין כרמלית פחותה מד' תנאי היא:
ותיהוי כי חורי כרמלית. האי אמה אפילו לית בה שיעור כרמלית ליתסר משום חורי כרמלית כי היכי דאמרינן במס' שבת (דף ז'): חורי רשות הרבים כרשות הרבים דמי כגון כותל הסמוך לרשות הרבים ויש בו חור וזרק ארבע אמות ונח שם חייב דחשיבי ליה הנחה ברה"י הי"נ הואיל ויש בה שיעור כרמלית קודם שתכנס לעיר השתא נמי תיתסר דמכרמלית אתיא:
אין תורת חורין לכרמלית. דלא אחמירו ביה רבנן כולי האי:
בסמוכה. כגון חור שבכותל הסמוך לקרפף יותר מבית סאתים:
במופלגת. שאין בה כשיעור אלא למרחק:
רבינא אמר. האי שיעורא דג' וד' דרבנן ורשב"ג לא בשיעורא דאמה גופה ולא באגפיה ולהחליף:
אלא דעבד לה ניפקי. מוצאות: **אפומה.** בכניסה וביציאה והתחיל המחיצה סמוך לאגפיה בתוך אוגניה מכאן ומכאן ולא חיברה באמצע שיהו המים נכנסין ויוצאין דרך שם ואמרי רבנן דפחות מג' אמרינן לבוד אבל ג' לא אמרינן לבוד ואסור דפירצה היא:
ורבן שמעון לטעמיה. דאמר בפרק קמא פחות מד' לבוד:

גבוה עשרה טפחים ורוחב ארבעה, מערבין - שנים, ואין מערבין - אחד.
היו בראשו פירות, אלו - עולין מכאן ואוכלין, ואלו - עולין מכאן ואוכלין.
נפרץ הכותל, עד עשר אמות - מערבין שנים, ואם רצו מערבין אחד, מפני שהוא נפתח.
יותר מכאן - מערבין אחד, ואין מערבין - שנים" (עו:).
והוינן בה: אין בו ארבעה - מאי? אמר רב:
אוייר שתי רשויות שולטת בו, ולא יזיז בו מלא נימה.
ורבי יוחנן אמר:
אלו - מעלין מכאן ואוכלין, ואלו - מעלין מכאן ואוכלין.
ואזדא רבי יוחנן לטעמיה, דכי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן:
מקום שאין בו ארבעה על ארבעה - מותר לבני רשות הרבים ולבני רשות היחיד לכתף עליו, ובלבד שלא יחליפו!
ההיא זעירי אמרה.
ולזעירי קשיא הא!
זעירי מוקים לה באמת המים גופה, ורב דימי תנאי היא.
ותהוי כי חורי כרמלית!
אביי בר אבין ורב חנינא בר אבין דאמרי תרווייהו:
אין חורין לכרמלית.
רב אשי אמר:
אפילו תימא יש חורין לכרמלית, הני מיילי בסמוכה.
הכא - במופלגת.
רבינא אמר:
כגון דעבד לה ניפקי אפומה, ואזדו רבנן - לטעמיהו, ורבן שמעון בן גמליאל - לטעמיה.

כ"י

.21. כז, ב

מתני'

א"כ עשו לה. כל סביבותיו או סביב הנקב ד' על ד' החקוק באמצעיתה דגוד אחית אמר להכשיר אע"פ שהיא תלויה אבל כוף וגוד כחנניא בן עקיבא לא אמר:

בין מלמטה. מחוברת לגוזזטרא מתחתיה:

זו למעלה מזו. אפילו זו שלא כנגד זו ובלבד שלא תהא מופלגת מכנגדה במשך הכותל

ארבעה כדאמר בגמרא:

שתיחן אסורות. למלאות בנקב העליונה עד שיערבו והתחתונה בנקב שלה אין צ"ל שהיא אסורה דהא מכרמלית לרה"י קא ממלא:

גמ'

חוקק בה כו'. ואין צריך בה מחיצה אחרת דאמרינן כוף וגוד הואיל ויש עשרה לכל רוח לנקב:

משנה

גוזזטרא שהיא למעלה מן המים אין ממלאין הימנה בשבת, אלא אם כן עשו לה מחיצה גבוהה עשרה טפחים. בין מלמעלה, בין מלמטה. וכן שתי גוזזטראות זו למעלה מזו, עשו לעליונה ולא עשו לתחתונה - שתיחן אסורות, עד שיערבו.

גמרא

מתניתין דלא כחנניא בן עקיבא.

דתניא:

"חנניא בן עקיבא אומר:

גוזזטרא שיש בה ארבע על ארבע אמות - חוקק בה ארבעה על ארבעה, וממלא."

אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בן זימרא:

לא התיר רבי חנניא בן עקיבא אלא בימיה של טבריא, הואיל ויש לה אוגנים,

ועירות וקרפיות מקיפות אותה,

אבל בשאר מימות - לא.

22. כז, ב - כח, א

ר"י

ממלאין מים מגוזזטרא. שיש בה ד' אמות על ד' אמות:

וטומנין. פירותיהן בעצה פסולת קטנית ואף על פי שלקטו מן השדה בהשכמה והטל עליו אין מכשירין את הפירות כדמפרש לקמיה:

אלונטית. בגד שמסתפגין בו כשיוצאין מבית המרחץ:

השכים. קודם היום להביא פסולת תבואה מן השדה להטמין בו פירות אם לכך נתכוון להשכים שרוצה ונוח לו בטל שעליו והשכים עד שלא ייבש הרי הוא בכי יותן:

אנשי טבריא. בעלי מלאכה היו: **מסתפג אדם**. ביום טוב ובשבת אם רחץ בצונן מסתפג באלונטית ואין חוששין שמא יסחוט:

לאולייין. בלנין:

על אותו דבר. סחיטה:

אף מביאה בידו. ואין חוששין שמא ישכח ויסחוט:

לא שנו. שמחיצה תלויה מתרת בגוזזטרא לרבנן אלא למלאות:

אבל לשפוך. שופכין בנקב למים. אסור מפני שהנהר מוליד השופכין חוץ למחיצת הגוזזטרא:

מה בין זה לעוקה. דתנן במתני חצר שפחותה מארבע אמות אין שופכין לתוכה מים בשבת אא"כ עשו לה עוקה גומא מחזקת סאתים ותני עלה אע"פ שנתמלאה העוקה מבעוד יום שופכין לה מים בשבת ואף על פי שהמים יוצאין הימנה לרה"ר:

התם תיימי מיא. המים עשויין לכלות ולהבלע בקרקע הלכך כי שפך אדעתא דליבלעו בדוכתייהו קא שפך ואי נפקי לבר לאו מחשבתו להכי הוא ולא נתקיימה מחשבתו ושרי דאפילו איכוון איסור ממש ליכא דהא ברשות היחיד שפך אבל הכא מידע ידיע דודאי נפקי ולא תיימי:

אפילו לשפוך נמי שרי. דאיהו לא איכפת ליה דליפקו לבראי אבל חצר הפחותה מארבע אמות ניחא ליה דליפוק לבר שלא ילכלך את חצרו הלכך בעי עוקה דבעוקה ניחא ליה דליבלעו:

תנו רבנן:

"שֶׁלֶשָׁה דְּבָרִים הֵתִיר רַבִּי חֲנִינְיָ בֶן עֲקִיבָא לְאַנְשֵׁי טַבְרִיא: מִמְּלֵאִין מֵיִם מִגּוּזְזֵטְרָא בַּשַּׁבָּת, וְטוֹמְנִין בְּעֵצָה, וּמִסְתַּפְּגִין בַּשַּׁבָּת בְּאֵלֻנְטִית".

"ממלאין מים מגוזזטרא בשבת" - הא דאמרן.

"וטומנין בעצה" - מאי היא?

דתניא:

"השכים להביא פסולת,

אם בשביל שיש עליו טל - הרי הוא ב' כי יתן"¹⁷³ (ויקרא יא, לה).

ואם בשביל שלא יבטל ממלאכתו - אינו ב' כי יתן".

פתא וסתם א¹⁷³ אנשי טבריא - במי שלא יבטל ממלאכתו דמי".

"ומסתפגין באלונטית" - מאי היא?

דתניא:

"מסתפג אדם באלונטית, ומניחה בחלון.

ולא ימסרנה לאולייין,

מפני שחשודין על אותו דבר.

רבי שמעון אומר:

אף מביאה בידו לתוך ביתו".

אמר רבה בר רב הונא:

לא שנו אלא למלאות,

אבל לשפוך - אסור.

מתקיף לה רב שיזבי:

וכי מה בין זה ל"עוקה"?

הני - תיימי.

והני - לא תיימי.

איכא דאמרי:

אמר רבה בר רב הונא:

לא תימא: למלאות - הוא דשרי,

לשפוך - אסור,

אלא לשפוך נמי שרי.

אמר רב שיזבי:

פשיטא!

היינו "עוקה"!

מהו דתימא:

הני - תיימי,

והני - לא תיימי,

קא משמע לן.

¹⁷³ וכי יתן מים על זרע ונפל מנגלתם עליו טמא הוא לכם

23. פת, א

כ"י

בסמוכה. שאינה רחוקה מתחתונה במשך הכותל ארבעה טפחים ואני שמעתי שאינה גבוהה ממנה עשרה ולא מצינו לשון הפלגה בתלמוד בגובה אלא במשך כדתנן במתניתין באנשי חצר ומרפסת ועוד לרב מה לי גבוהה או נמוכה הא איהו דאמר (לעיל ד' פג:.) לזה בשלשול ולזה בזריקה שניהם אסורין ועוד מהא מתניתא מותבינן תיובתא לשמואל בפירקין לעיל [פד:] ואי רב גופיה כדקיימן בגו עשרה דהדדי אוקמה היכי מותיב לה ואביי דתרצה כגון דקיימן בגו עשרה דהדדי מאי חדושיה:

עליונה מותרת. כדאמרינן דאין תשמיש לתחתונה בעליונה אלא דרך אויר זריקת משך ארבעה טפחים ורב לטעמיה דאמר אין אדם אוסר על חברו דרך אויר:

"וכן שתי גזוזטראות זו למעלה מזו, עשו לעליונה ולא עשו לתחתונה - שתיהן אסורות, עד שיערבנו".

אמר רב הונא אמר רב:
לא שנו אלא בסמוכה.
אבל במופלגת - עליונה מותרת.

ורב לטעמיה,
דאמר רב:
אין אדם אוסר על חברו דרך אויר.

רפ"י

24. פה, א

יש גזל בשבת וחורבה מחזיר לבעלים. השתא ס"ד דהכי קאמר מותר לגזול בשבת רשויות ולהשתמש בה בחורבתו של חברו הסמוכה לו כי היכי דרגיל בה בחול הואיל וסתם חורבה אין לבעלים משתמשין בה כל כך קני לה האי בגזלתו כשאר גזלנים ונעשית רשותו וחורבה מחזיר לבעלים משמע על כרחו איסור שבת מחזירה לבעלים וצריך להחזירה ואין קנייה לו אלמא אסור להשתמש בה:

יש דין גזל. דין השבת גזלה נוהג ברשות של שבת דחורבה מחזיר הגזילה לבעלים ואסור להשתמש בה:

אמאי אוסרת. הא רשותא דעליונה היא ותחתונה זו שלא כדון משתמשת בה בחול ואפי"ה כיון דרגילה בה אסרה עלה: שעשו. אותה מחיצה של עליונה בשותפות:

א"ה כי עשו. בני תחתונה לתחתונה אם יש להם שותפות בעליונה נמי אסרי עלה: גלויי גליא דעתה. תחתונה לעליונה דסלקה נפשה בשבת מינה דהא מחיצה זו אינה נעשית אלא להיתר שבת:

אמר רבה אמר רבי חייה, ורב יוסף אמר רבי אושעיא: יש גזל בשבת. וחורבה מחזיר לבעלים.

הא גופא קשיא: אמרת: "יש גזל בשבת" - אלמא: קניא. "חורבה מחזיר לבעלים" - אלמא: לא קניא!

הכי קאמר: יש דין גזל בשבת. כיצד? דחורבה מחזיר לבעלים.

אמר רבה: ומותביןן אשמעתין: "וכן שתי גזוזטראות זו למעלה מזו. עשו לעליונה ולא עשו לתחתונה - שתיהן אסורות, עד שיערבון". ואי אמרת: "יש דין גזל בשבת" - אמאי אסורות?

אמר רב ששת: הכא במאי עסקינן: כגון שעשו מחיצה בשותפות.

אי הכי, כי עשו לתחתונה, נמי!

כיון דעשו לתחתונה גלוי גלי דעתה, דאנא בהדך לא ניחא לי.

25. כח, א-ב

ר"י

משנה

חצר שהיא פחותה מארבע אמות - אין שופכין בתוכה מים בשבת, אלא אם כן עשו לה עוקה מחזקת סאתים מן הנקב ולמטה.

מתני' אין שופכין לתוכה מים כו'. מפרש לה בגמרא:

עוקא. גומא:

סאתים. בגמ' מפרש טעמא דשעורא:

מן הנקב ולמטה. שמחזיק סאתים החלל שלה:

בין מבפנים. בין שעשה לעוקה בתוך החצר בין שעשאה ברה"ר סמוך לחצר:

אלא שמבחוץ צריך לקמור. לכסות פיה בנסרים שיפלו המים מידיו לתוך מקום פטור:

ביב. חריץ העשוי לקלח שופכין שבחצר לרה"ר:

שהוא קמור במשך ארבע אמות ברה"ר. קים לן בארבע אמות יש שיעור ליבלע בהם סאתים מים שאדם עשוי להסתפק בכל יום:

שופכין לתוכו. דתיימו מיא ואי נמי לא תיימי דש בו מים מבעי' כיון דרוב ימות השנה עשוי לבלע הכי נמי כי נפקי לבראי לאו להכי איכוון וכיון דלא נתקיימה מחשבתו שרי דאפילו מתכוין לאו איסורא דאורייתא איכא הכא דהא לאו ברה"ר זריק להו איהו גופיה אלא מאיליהן יוצאין הלכך כי לא מיכוין שרי לכתחלה: לא ישפוך על פי הביב. כלומר בתוך החריץ ואע"פ שיש אורך מכאן עד יציאתו מאה אמה ויכולין ליבלע כיון דבגופיה קא שפיך מקלחי להדיא ובכח לרשות הרבים והרואה אומר ששופכן סמוך ליציאתו ובעי דליפקו כדאמר בגמ' גזרה שמא יאמרו צנורו של פלוני מקלח מים בשבת: דיוטאות. עליות וחצר פחותה מארבע אמות לפניהם ששופכין בה מימיהם:

מקצתם. בני האחת עשו עוקה בחצר ובני האחת לא עשו: גמ' מ"ט. אחר פחותה מארבע אמות קאי דמשמע הא ארבע אמות שרי: אדם רוצה לזלף. שראויה היא לזלף להרביץ עפרה שלא יעלה אבקה דבימות החמה מוקמינן לה למתני' לקמן בברייתא וכיון דרוצה לזלף אי נמי שפיך להו ונפקי לא מתקיימא מחשבתו:

פחות מד'. אינו ראוי לזלף ושופכן וכי נפקי מקיימא מחשבתו וגזור רבנן עליה דילמא אתי למישרי זריקה בהדיא לרה"ר:

תיימי. מיא בדי' אמות ראוי לבלע סאתים הלכך אי נמי נפקי לבר לא מקיימא מחשבתו:

דאריך וקטין. כגון שישנה ח' אמות על שתיים דאיכא קרקע כשיעור ד' מרובעות ויש מקום להבלע סאתים אבל לזלף אינה ראויה (לרב) אסור לשפוך בלא עוקה לר' זירא לא בעי עוקה ובין למר ובין למר ד' אמות דמתני' באורך וברוחב משמע דאי לא יהיב שיעורא נמי לפותיא אין כאן שיעור מפורש כלום ומשמע אפילו רחבה משהו וליכא לאוקומי בה טעמא:

תנן החצר ואכסדרה מצטרפין לד' אמות. לפוטרה מן העוקה קס"ד באכסדרה העומדת חוץ לחצר כנגד אחד מן המקצועות ומצטרפת להשלים השיעור אלמא טעמא כדי שיהא שם שיעור לבליעת המים הוא דהא הכא לאו ד' מרובעות ניינה דליתחוזו לזלף:

באכסדרה מהלכת על פני כל החצר. כגון חצר ארבע על שתיים ואכסדרה מהלכת על פני כולה להשלים ד' על ד'. ד' אמות על ד' אמות גרס בברייתא אלמא מרובעות בעינן:

הא מני רבנן היא. דלא שרו ליה משום שיעור מקום בליעת המים כדתנן במתני' אפילו ביב מאה אמה לא ישפוך לתוכו אלא על הגג או על החצר אלמא טעמא דידהו משום זילוף הוא וגבי ביב מגלי דעתיה דקא שפיך דלאו בר זילוף הוא ורישא דמתניתין ר"א בן יעקב היא דאמר טעמא משום שיעור מקום לבליעה כדתנן ביב שהוא קמור ד' אמות:

גמרא

מאי טעמא?

אמר רבה:

מפני שאדם עשוי להסתפק סאתים מים בכל יום, בארבע אמות - אדם רוצה לזלף, פחות מארבע - שופכן.

פ"ב

אי דעביד עוקה - שרי,

לא - אסור.

רבי זירא אמר:

ארבע אמות - תיימי,

פחות מארבע אמות - לא תיימי.

מאי בינייהו?

אמר אביי:

אריך וקטין איכא בינייהו.

תנן:

"חצר ואכסדרה מצטרפין לארבע אמות",

בשלמא לרבי זירא - ניהא.

אלא לרבה קשיא!

תרגמא רבי זירא אליבא דרבה:

באכסדרה מהלכת על פני כל החצר כולה.

תא שמע:

"חצר שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות - אין שופכין לתוכה מים בשבת".

בשלמא לרבה - ניהא,

אלא לרבי זירא - קשיא!

אמר לך רבי זירא:

הא מני? רבנן היא,

רפ"י

ומאי דוחקיה דרבי זירא.
 לפרושי מתניי משום דתיימי
 מיא ושרי ליה באריך וקטין
 ומיבעי ליה לאוקומי כר"א
 לוקמה דבעיא ד' אמות
 מרובעות ומשום זילוף וכרבנן:
שהיא פחותה. משמע שחסר
 שיעורה הא יש בה שיעור ד'
 אמות על ד' אמות לא שנא
 בריבוע ולא שנא באריך וקטין
 שרי:
ליתני חצר שאינה ד' על ד'
אמות. דמשמע שאינה עשויה
 בריבוע זה ואפילו יש בה
 כשיעור:

ומתניתין רבי אליעזר בן יעקב היא.

ומאי דוחקיה דרבי זירא לאוקמה למתניתין כרבי אליעזר בן יעקב?

אמר רבא:

מתניתין קשייתה,

מאי איריא דתני "חצר שהיא פחותה"?

ליתני: חצר שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות!

אלא לאו שמע מינה דרבי אליעזר בר יעקב היא.

שמע מינה.

והא מדסיפא רבי אליעזר בן יעקב,

רישא לאו רבי אליעזר בן יעקב!

כולה רבי אליעזר בן יעקב היא.

וחסורי מחסרא, והכי קתני:

"חצר שהיא פחותה מארבע אמות - אין שופכין לתוכה מים בשבת.

הא ארבע אמות - שופכין,

שרבי אליעזר בן יעקב אומר:

ביב הקמור ארבע אמות ברשות הרבים - שופכין לתוכו מים בשבת".

26. כח, ב

רש"י

מתני'.

דקתני לרבנן אבל שופך הוא על הגג והן יורדין לביב כלומר לצנור החקוק בו:

דלא כחנניא. דלדידיה בחצר שרי בגג אסור גגין שלהן לא היו משופעין אלא חלקין כעין עליות שלנו וטחין אותו בטיח מעזיבה וחוקקין צנורות לקלח גשמים ושופכין השופכין שם: **במה דברים אמורים.** דצריך עוקה: **שיבלעו במקומן.** ולא איכפת ליה דליפקו דבלאו הכי חצרו מטונפת ועומדת מפני הגשמים:

א"ל אביי והרי שופכין. הנשפכין לו לביב ארוך מאה אמה שיש בו שיעור להיבלע בו וקא אמרו רבנן במתניתין לא ישפוך להנך דביב קרי שופכין שתמא ולהנך דחצר קרי מים לפי שפעמים הוא מזלפן:

התם. בימות הגשמים למאי נחוש אי משום דניחא ליה דניפקו משום קלקול חצרו:

הא מקלקלא וקיימא. בגשמים: **אי משום שלא יאמרו.** ואתי למעבד בימות החמה אי נמי אתי למימר שרי לזרוק בהדיא לרה"י דמה לי בצנור ומה לי ברה"י ממש האי נמי להכי מתכוון להא ליכא למיחש דסתם צנורות בימות הגשמים מקלחין הן ואמרו מי גשמים נינהו אבל גבי ביב בימות החמה אע"ג דיש בו שיעור ואדם רוצה שיבלעו במקומן איכא למיחש שמא יאמרו: **מחזיק סאה.** עוקה נותנין לו רשות להסתפק ולשפוך סאה והאי דקאמרי לעיל שופך ושונה ואינו נמנע ס"ל לר"י בעוקה קטנה ושיעור מדתה קאמר תנא דברייתא דשרי: **התם למאי נחוש לה.** אי נמי אתי למייתב סאתים לא איכפת לן דהא הוא גופיה לא יליף מינה חורבה למימר כי היכי דשרי ליה לשפוך בעוקה זו כדי לצאת לחוץ הי"נ שרי למשדינהו לבראי דהא לא מקיימא מחשבתו ולא ניחא ליה דליפקו מיא דהא חצרו מקלקלא וקיימא:

ואי משום שמא יאמרו. הרואים הרי צנורו של פלוני כו' וסבורין שהוא מתכוון לכך:

סתם צנורות כו'. ומיהו לכתחלה לא שרינן ליה טפי משיעורא:

אמר אביי הלכך. כיון דליכא למיחש למידי:

אפילו כור וכוריים. קא שרי תנא דברייתא:

"דבי אליעזר בן יעקב אומר:**ביב הקמור] ארבע אמות ברשות הרבים - שופכים לתוכו מים בשפת.****וחכמים אומרים:****אפילו גג או חצר מאה אמה - לא ישפוך על פי הביב, אבל שופך הוא לגג, והמים יורדין לביב".**

מתניתין דלא כחנניא,

דתנא:

"חנניא אומר:**אפילו גג מאה אמה - לא ישפוך,****לפי שאין הגג עשוי לבלוע, אלא לקלח".**

תנא:

"במה דברים אמורים: בימות החמה,**אבל בימות הגשמים - שופך ושונה ואינו נמנע".**

מאי טעמא?

אמר רבא:

אדם רוצה שיבלעו מים במקומם.

אמר ליה אביי:

והרי שופכין דאדם רוצה שיבלעו, קתני: **"לא ישפוך"!**

אמר ליה:

התם למאי נחוש לה?

אי משום קלקול חצרו - הא מיקלקלא וקיימא!

ואי משום גזירה שפמא יאמרו: צנורו של פלוני מקלח מים - סתם צנורות מקלחים הם!

אמר רב נחמן:

בימות הגשמים:

עוקה מחזיק סאתים - נותנין לו סאתים,

מחזיק סאה - נותנין לו סאה.

בימות החמה:

סאתים - נותנין לו סאתים,

סאה - אין נותנין לו כל עיקר.

בימות החמה נמי,

מחזיק סאה ניתב ליה סאה!

גזרה דלמא אתי ליתן ליה סאתים.

אי הכי,

בימות הגשמים נמי ליגזור!

התם, מאי נחוש לה,

אי משום קלקול - הא מקלקלא וקיימא,

אי משום גזירה, שפמא יאמרו: צנורו של פלוני מקלח מים - סתם צנורות מקלחים הן!

אמר אביי:

הלכך, אפילו כור ואפילו כוריים.

רפ"י

ואפילו עירבו. שתי העלויות דליכא למיחש אי שרי להו להני ע"י עוקא דהנך אתי לאפוקי מאני מן הבתים ולהורידן לחצר בהדיא עד שפת העוקה ברגליהם וקא מטלטל בחצר דלא מערב אפילו הכי אסור: **משום נפישא דמיא**. דיש כאן ארבע סאים לשני בתים: **גיסטרא**. כלי חרס שנסדק ונתנו שם חציו לקבל המים להכי נקט גיסטרא דלא חזיא לתשמישא אחרניא: **בריכה**. חריץ רחב כעין ביבר שעושין לדגים: **עריבה**. ספינה קטנה: **הכי גרסינן דלמא אתי לאפוקי מיא במאני דבתים להכא**. לשפת העוקה לשפוך לתוכה:

27. פח, ב

"וכן שתי דיוטאות זו בנגד זו [מקצתן עשו עוקה ומקצתן לא עשו עוקה, את שעשו עוקה - מותרין, את שלא עשו עוקה - אסורין]."

אמר רבא:

אפילו עירבו.

אמר¹⁷⁴ אביי:

מאי טעמא?

אילימא משום נפישא דמיא - והתניא:

"אחת לי עוקה ואחת לי גיסטרא, בריכה, ועריבה,

אף על פי שנתמלאו מים מערב שבת - שופכין לתוכן מים בשבת!"

אלא אי איתמר, הכי איתמר:

אמר רבא:

פ,ט,א לא שנו אלא שלא עירבו,

אבל עירבו - מותרין.

וכי לא עירבו מאי טעמא לא?

אמר רב אשי:

גזירה, דילמא אתי לאפוקי ממאני דבתים להתם.

¹⁷⁴ מסורת הש"ס מביא את המהרש"ל שלא גורס את המילה "ליה".